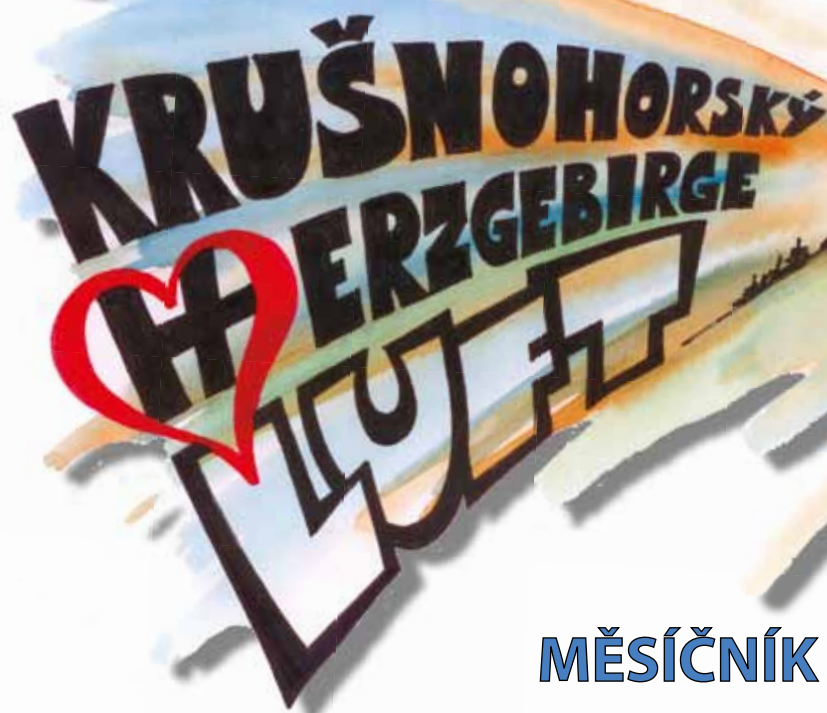

Ročník 6 / číslo 10

říjen 2017

30,- Kč / 1,50 €

nebo výhodné předplatné

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ

HORY – ZÁPAD

Z obsahu:

*Vysoká pec v Šindelové
prochází náročnou opravou*

Čtěte na str. 6

*Tip na cyklovýlet:
Z Klínovce na Mědník a zpět*

Čtěte na str. 12

*Vodárna a vodovod
v Abertamech*

Čtěte na str. 24

Barvy podzimu

Letošní podzim nastoupil velmi nekompromisně a tvrdě jak nízkými teplotami, tak i sychravým deštivým počasím, kterému jsme již pomalu odvykli. Slibované babí léto, pokud za ně nepovažujeme jednotlivé slunečné dny, je zatím v nedohlednu, a jestli nás do příchodu zimy vůbec navštíví, je ve hvězdách. Proto nám nezbyvá než sledovat, jak vítr rychle a bezohledně otrhává ze stromů zabarvující se listy, a pomalu chystat zimní výbavu potřebnou pro naše další fungování.

Samozřejmě vrcholí předvolební atmosféra hlavně v mediální oblasti, ale ke koblihám, knihám, tričkům, balonkům a dalším doprovodným artefaktům se můžeme dostat i v přímém kontaktu s lidry jednotlivých politických stran a hnutí při jejich předvolebních „spanilých“ jízďách. V našich končinách je zatím relativ-

ní klid, tak by nebylo možná od věci trochu pročeřit vodu a přijít po vzoru Katalánska s nápadem založení nezávislého Krušnohorská s UNESCO a bohatou surovinovou základnou v zádech. Těch pár dnů musíme ještě vydržet, abychom se mohli znovu nadechnout k dalším hrádkám, tentokrát s názvem volby prezidentské. Pak si snad budeme moci v zajetí světlých zítřků několik let odpočinout.

V říjnovém vydání Luftu jsme vedle tradičně aktuálních událostí a zajímavostí z naší krušnohorské historie pro vás připravili i obsáhlejší informaci o parlamentních volbách v Německu. Myslíme si totiž, že určitě není od věci být v obraze o tom, co se děje ve společnosti našeho bezprostředního souseda. Na závěr však musíme bohužel konstatovat, že stále chybí v tom vroucím evropském kotlíku (včetně u nás) jednodu-

ché prohlášení „král je nahý“, které by odstartovalo rozhodující změnu pro budoucí existenci celého našeho společenství.

S přáním ať nás všechny po létech konečně potěší nastávající zima

Vaše redakční rada

Z obsahu / Aus dem Inhalt

Aktuality: Volby do německého Spolkového sněmu 2017 – hořké probuzení <i>Aktualität: Bundestagswahl 2017 in Deutschland – das große Erwachen</i>	4
Aktuality: Vysoká pec v Šindelově a její rekonstrukce v roce 2017 <i>Aktualität: Der Hochofen in Šindelová und seine Rekonstruktion im Jahr 2017</i>	6
Sport: Svátek vytrvalostního sportu v Eibenstocku <i>Sport: Der Feiertag des Ausdauersports in Eibenstock</i>	7
Ze společnosti a kultury: Zajímavé kulturní a sportovní akce v regionu <i>Kultur und Gesellschaft: Interessante Kultur- und Sportveranstaltungen in der Region</i>	8
Ze společnosti a kultury: Rozloučení s létem, tentokrát po vesnicku <i>Kultur und Gesellschaft: Abschied vom Sommer, diesmal aufs ländliche</i>	9
Historie: Židé na Karlovarsku <i>Geschichte: Die Juden in der Karlsbader Gegend</i>	10
Tip na výlet: Cyklovýlet z Klínovce na vrchol Mědníku <i>Ausflugstipp: Radausflug von Klínovec auf den Gipfel des Mědník</i>	12
Historie: Nejdecké nářečí <i>Geschichte: Der Dialekt der Stadt Nejdek</i>	14
Historie: Hradecká, selská vesnice <i>Geschichte: Hradecká, das Bauerndorf</i>	16
Historie: Marie Curie-Sklodowská: Vzácný charakter slavné ženy <i>Geschichte: Marie Skłodowska Curie: ein Edelcharakter der berühmten Frau</i>	18

Sport: Abertamský kros <i>Sport: Aberthamer Cross</i>	22
Ze společnosti a kultury: Evropský den jazyků a Evropský týden sportu v Perninku <i>Kultur und Gesellschaft: Europäischer Tag der Sprachen und Europäische Woche des Sports in Pernink</i>	23
Historie: Abertamská vodárna <i>Geschichte: Das Wasserwerk in Abertamy</i>	24
Aktuality: Hostinec Dreckschänke se probouzí <i>Aktualität: Der Gasthof Dreckschänke wacht auf</i>	26
Ze společnosti a kultury: 25. porevoluční pouť na Měděnci <i>Kultur und Gesellschaft: 25. Kupferberger Fest nach der politischen Wende</i>	28
Ze společnosti a kultury: Perninské slavnostnění <i>Kultur und Gesellschaft: Das Fest in Pernink</i>	29
Hory a lidé: Život jedné přísečnické muzikantské rodiny po válce <i>Gebirge und Leute: Das Leben einer Musikantenfamilie aus Přísečnice nach dem Krieg</i>	30
Aktuality: Šesté setkání u památníku štolý Bílá holubice <i>Aktualität: 6. Treffen beim Denkmal des Weiße-Taube-Stollns</i>	31
Recept měsíce: Bosáky <i>Rezept des Monats: Klöße aus rohen und gekochten Kartoffeln</i>	32
Zaručené počasí: Není září jako září <i>Das Wetter: Kein September ist wie der andere</i>	32

**Ročník 6 / číslo 10
ŘÍJEN 2017**

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD
Registrace MK ČR E 20467
Vydavatel KRUŠNOHORSKÝ LUFT, o.p.s.
IČ 29160154
Ředitel Jiří Kupilík

Sídlo - Adresa redakce
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná
Kontakt tel: 602 415 187
E-mail herzgebirgeluft@seznam.cz
www.krusnohorskyluft.cz

Bankovní účet 253184266 / 0300
IBAN: CZ53 0300 0000 0002 5318 4266
BIC: CEKOCZPP
Cena výtisku 30 Kč/ks
Předplatné poletní
V místě distributora 150 Kč/6 ks
Poštou na doruč. adresu 300 Kč/6 ks
Do zahraničí poštou: 18 EUR/6 ks

Inzerce cena podle velikosti a opakování tisku po dohodě s vydavatelem 602 415 187
E-mail: herzgebirgeluft@seznam.cz

Redakční rada
Jiří Kupilík, Lenka Löfflerová, Michal Urban, Pavel Andrš, Ulrich Möckel, Eva Kupilíková, Václav Kupilík, Petr Mikšíček, Hanuš Hron, Martin Liška, Roman Kloc, Eva Nduwimana

Foto na titulní stránce: Eva Kupilíková
Logo Lenka Michaluková
Kulturní programy Jana Picurová
E-mail: picu.japicu@gmail.com
Sportovní akce: Eva Nduwimana
evanduwimana@gmail.com

Distributoři
Abertamy - Lenka Löfflerová
Boží Dar - Jitka Peřina, Karel Picura
Horní Blatná - Eva Chlumská, Jiří Kupilík
Jáchymov - Jaroslav Oheč
Lesná - Dana Waldsteinová
Merklin - Hedvika Roznerová
Myslivci aj. - Ivana Pečimúthová
Nejdek - Alena Veselá, Pavel Andrš
Německo - Ulrich Möckel
Pernink - Kristina Košnerová
Pottůvka - Lenka Strauchová
Pstruží - Anna Heranová
Srní - Ivan Medek

Prodej
Abertamy - Maso Zacharda, U Březiny, infocentrum
Boží Dar - Konzum Čáda, infocentrum
Bublava - hotel Sport
Horní Blatná - U Gity
Hroznětín - městská knihovna
Jáchymov - muzeum, infocentrum
K. Vary - Krajská knihovna - infocentrum
K. Vary - Z. Štréblová
Mariánská - horská chata Na Sluníčku
Nejdek - trafika, hotel Anna, lékárna
Nejdek - Jamajka
Ostrov - Dům kultury, Infocentrum
Pernink - U Patrika, květinářství
Pernink - infocentrum
Sokolov - Jaroslav Mudra
Tisová - Kukačka
Vysoká Pec - obchod - potraviný

Další distributoři jsou vítáni!

Náklad 940 kusů

Uzávěrka příspěvků do příštího vydání měsíčníku je 8. 11. 2017.

Svatováclavské setkání již po jedenácté

Zahájení

V sobotu 23. září se již poje-
denácté uskutečnilo Svatováclav-
ské setkání v Ryžovně. Zaručené
předpovědi počasí nevypadaly
vůbec optimisticky, ale jako zá-
rakem se již v pátek odpoledne
nad Krušnými horami po dlou-
hých deštivých dnech objevilo
slunce. Členové krušnohorských
spolků Abertamy, Breitenbrunn
a Potok tak mohli na místě býva-
lého kostela sv. Václava postavit
zázemi pro všechny návštěvníky.
Nový prostorný stan i s pódiem
zapůjčilo pořadatelským spol-
kům zdarma město Breitenbrunn.

Odpadla tak finanční zátěž spo-
jená se zápůjčkou stanů. Celé
setkání zahájili Rudolf Löffler,
Klaus Franke a Hans Uwe Haa-
se úderem desáté.

Během slavnostního zahájení
dorazili na kolech z Božího Daru
také účastníci cyklopoutě v čele
s ostrovským farářem Markem
Hricem. Ten následně odsloužil
i slavnostní bohoslužbu kona-
nou pod širým nebem. Za zpěvu
Svatováclavského chorálu se pak
všichni přesunuli na nově upra-
vené prostranství naproti kostelu.
V těch místech ležel ryžovnický

Posvěcení nové tabule

hřbitov, který v 60. letech 20. sto-
letí srovnaly se zemí buldozery.
Ve spolupráci s městem Boží Dar
tady vzniklo nové pietní místo
s informační tabulí. Farář Marek
Hric toto místo posvětil a po-
dotkl, že bez znalosti minulosti
předků a míst, kde žijeme, ne-
můžeme plně prožívat život sou-
časný ani budoucí.

Program celé pouti dále pokračoval vystoupením merklinského
pěveckého sboru, Františka Seve-
ry a Zdeňka Macháčka. Celý den
bylo možné sledovat při práci pa-
ličkářky nebo kameníka. Na místě

bylo možné zakoupit brožury, ka-
lendáře, kožené rukavice vyrobené
v rukavičkářském muzeu v Aberta-
mech či med od místního včelaře.

I přesto, že se v blízkém okolí
konalo hned několik akcí, se do od-
lehlé Ryžovny vydalo velké množ-
ství návštěvníků. Možná dokonce
nejvíce v celé jeho jedenáctileté
historii. Takže snad se příští rok
v sobotu před svatým Václavem
opět nad Krušnými horami rozzáří
slunce a dvanáctý ročník bude ale-
spoň stejně úspěšný.

Lenka Löfflerová
foto: Ulrich Möckel

O občerstvení se postarali členové Krušnohorského spolku Abertamy a spolku Potok

Hosté...

Volby do německého Spolkového sněmu 2017

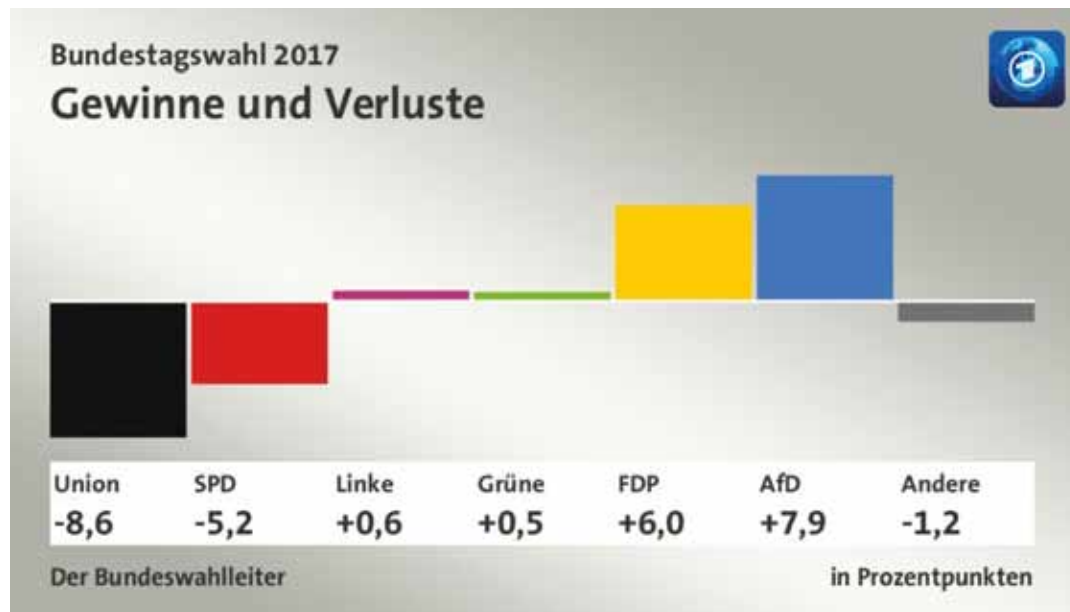
Koncem tohoto měsíce čekají naši republiku volby do Poslanecké sněmovny. Vzhledem k tomu, že u našeho nejbližšího souseda Německa, s nímž máme v současnosti více společného, než jsme si ochotni někdy přiznat, volby právě proběhly, rozhodli jsme se vám tuto událost přiblížit pohledem německého občana, člena redakční rady Luftu Ulricha Möckela.

(red)

Kdo v uplynulých měsících projížděl Německem, viděl všude volební věcné, inovativní až provokativní plakáty nejrůznějších stran či jednotlivých kandidátů. Na ovlivňování názorů veřejnosti se podílela také veškerá média v závislosti na své politické orientaci. Volební kampaň byla přesto poměrně plochá, a kdo si od „televizního duelu gigantů“ mezi kancléřkou Angelou Merkelovou (CDU) a jejím vyzyvatelem Martinem Schulzem (SPD) sliboval zostření profilů a impulzy pro budoucnost, byl zklamán. Důvodem je také setření politických rozdílů mezi jednotlivými stranami v minulých desetiletích, kdy se Sociálně-demokratická strana (SPD) pod vedením kancléře Gerharda Schrödera posunula doprava ke středu, zatímco Křesťansko-demokratická unie (CDU) se ve svých hlavních tématech, jimiž jsou otázky ekonomiky, migrace a energetiky, posouvá doleva, a tematické kontury obou stran tak splývají.

Velké koalice CDU/CSU (CSU = Christlich-Soziale Union – Křesťansko-sociální unie) a SPD v posledním volebním období tento trend ještě posílily. Protože se CDU/CSU tematicky posunula dále ke středu a nadále ztrácí konzervativní rysy, vzniklo vpravo vakuum, které postupně zaplnila Alternativa pro Německo (AfD).

V důsledku často nepřilíživých logických politických rozhodnutí posledních let získalo mnoho německých občanů dojem, že politici

Zisky a ztráty jednotlivých stran

jejich názor naprosto ignorují, což ještě posílil sólový postup kancléřky Merkelové. Prvním varovným signálem byla volební účast, která v minulosti stále klesala. V analýzách voleb si toho sice politici povšimli, ovšem na jejich jednání se to neprojevalo. Hlasy kritizující politiku, zejména uprchlickou politiku Angely Merkelové bývaly umlčovány tím, že byly označeny za fašistické, namísto aby se touto oprávněnou kritikou někdo zabýval a navázal konstruktivní dialog. Oblíbeným výrazem Angely Merkelové se stalo slovo „alternativlos“ (bez alternativy, bezpodmínečně), tím ukončila každou kritickou diskusi. Dosavadní

vlády i přes neustálé upomínání nebyly schopné přijmout potřebné zákony, například přistěhovalecký zákon. V souvislosti s aférou „Dieselgate“ na povrch vyplavalo také propojení politiky, správy a ekonomiky. Mnoho lidí tak už dosavadní politické strany nepovažují za své zástupce.

Drsné probuzení pak přišlo večer po volbách, 24. září v 18 hodin, kdy se na obrazovkách objevily první výsledky, které se v průběhu večera potvrdily. CDU/CSU sice získala většinu hlasů (33,0 %), oproti posledním volbám do Spolkového sněmu v roce 2013 však ztratila 8,5 % voličů. Je to nejhorší výsledek této strany ve

volbách do Spolkového sněmu od roku 1949. Druhou nejsilnější stranou byla SPD, kdysi hrdá dělnická strana, s pouhými 20,5 % hlasů. To je nejhorší výsledek této strany v celé historii Spolkové republiky Německa. Oproti posledním volbám do Spolkového sněmu ztratila dalších 5,2 % svých voličů. Třetí nejsilnější stranou byla s 12,6 % konzervativní nacionalistická Alternativa pro Německo. Ta si oproti roku 2013 polepšila o 7,9 % hlasů. Liberální FDP (Freie Demokratische Partei – Strana svobodných demokratů) se do Spolkového sněmu vrátila s výsledkem 10,7 %, což představuje nárůst o 5,9 %. Subjekt Die Linke, který vznikl

Bundesland/ Wahlkreis	CDU/CSU	SPD	Linke	Grüne	FDP	AfD	andere Parteien
Freistaat Sachsen	26,9%	10,5%	16,1%	4,6%	8,2%	27,0%	6,7%
Freistaat Bayern	38,8%	15,3%	6,1%	9,8%	10,2%	12,4%	7,5%
Erzgebirge 1	31,0%	9,4%	14,1%	2,2%	7,4%	29,2%	6,7%
Vogtlandkreis	30,2%	11,4%	16,0%	3,0%	7,2%	26,4%	5,7%
Zwickau	30,3%	10,8%	16,6%	2,9%	7,6%	26,2%	5,6%

Regionální výsledky – v prvním sloupci Sasko, Bavorsko a jednotlivé okresy, v posledním sloupci další strany

– hořké probuzení

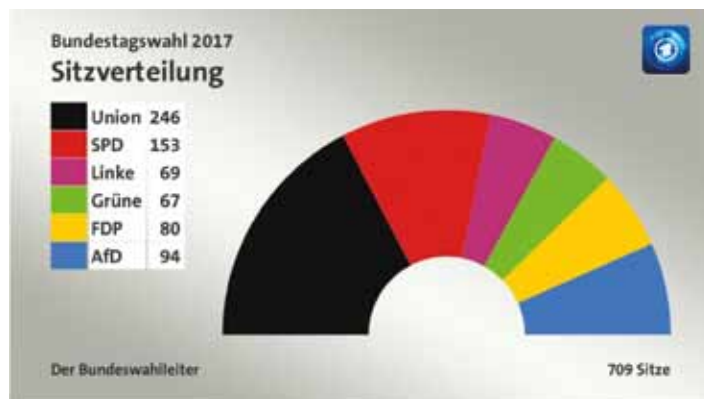
z bývalé východoněmecké SED, dosáhl s 9,2 % hlasů (+0,6 % oproti roku 2013) stále ještě dobrého výsledku a poslední stranou, která se dostala do nového, 19. spolkového sněmu, je Strana zelených s 8,9 % (+0,5 % oproti roku 2013). Ostatní strany a uskupení hranici 5 % nepřekročily.

Po oznámení prvních předběžných výsledků oznámili vedoucí představitelé SPD, že strana přejde do opozice. Pro řadu voličů to představuje naději, protože silná opozice, která by zemi posouvala vpřed a kontrolovala vládu, v minulých letech ve Spolkovém sněmu chyběla. Nezbyvá než doufat, že SPD vytrvá a nezmění názor, poslušna volání kancléřky Merkelové.

Úspěch AfD ve spojení se ztrátami, které utrpěly CDU/CSU a SPD, vyvolaly u etablovaných stran až zoufalství. Těmto politikům se nepodařilo překazit této nacionálně-konzervativní straně, kterou mnozí označuje za pravcově populistickou, vstup do parlamentu. Následovalo vzájemné obviňování i sebekritika z úst vrcholných představitelů jednotlivých stran. Neostrakizovat a neznevažovat tyto protestní voliče a nehnat je dále do náruče AfD, to by mělo být cílem příštích čtyř let. Jestli tím bude možné získat zpět sociálně zne-

výhodněné a společensky vyloučené voliče, to bude záležet na budoucí vládní politice. Za posílením AfD stojí hlavně nekontrolovaný a nediferencovaný příliv uprchlíků do Německa a problémy, které z toho dodnes vznikají a jejichž rozsah a složitost ještě nelze odhadnout. Zhruba 1,2 milionu hlasů získala AfD od dosavadních nevoličů, více než 1 milion od dosavadních voličů CDU/CSU a téměř 500 tisíc hlasů od dosavadních voličů SPD. To jasně ukazuje potenciál nespokojenosti s dosavadní politikou v Německu. Se vstupem AfD do Spolkového sněmu bude spojena mnohem větší polarizace a drsnější slovník, na což kultivovaná politická scéna nebyla zvyklá.

Pokud se podíváme na volební výsledky AfD v jednotlivých spolkových zemích, všimneme si velkých rozdílů mezi Východem a Západem. Ve východních spolkových zemích pro ni hlasoval téměř dvojnásobek voličů (20,02 %). Na špici je Sasko s 27,0 %. Zde se AfD stala nejsilnější stranou, ještě před CDU s 26,9 %. Důvodů pro to bude zřejmě víc. Svou roli určitě sehrály i zkušenosti nasbírané od politických změn po roce 1989 a často i obavy z vývoje demokracie a svobody v posledních letech v souvislosti s bojem proti teroru.

Rozdělení křesel v novém parlamentu

Za vysokými preferencemi AfD stojí zřejmě i sociální nespravedlnost. Nezbyvá než čekat, jak zvolení politici z AfD budou schopni splnit očekávání svých voličů.

Poté, co volební účast dosáhla v roce 2009 svého minima (70,8 %), šlo letos k urnám 76,2 % voličů. Mluvit v této souvislosti o konci rozčarování z politiky by ale bylo předčasné.

Protože SPD odmítla velkou koalici s CDU/CSU, zůstává čistě matematicky ve hře pouze koalice CDU/CSU, FDP a Zelených. Tato koalice, podle barev jednotlivých stran přezdívaná jako jamajská, se určitě nebude tvořit lehce, protože FDP a Zelení si v mnoha bodech odporují. Není jasné, jestli obě menší strany dojdou ke konsen-

su. Liší se například v názoru na další rozšiřování eurozóny, FDP je proti. Obě strany spolu bojují i o přízeň bohatých a vzdělaných voličů a mají vůči sobě navzájem řadu předsudků. FDP ve svém neoliberalním programu požaduje snižování daní, jež by zvýhodnilo bohatší klientelu, osudu chudších vrstev obyvatelstva si nevšímá. Zelení mají pověst „sluníčkářů a dobroserů“, kteří moralizují, vidí sebe samotné jako lepší lidi a chtějí zavést ještě více předpisů. Programy obou těchto menších stran však slibují největší modernizaci země. Koaliční jednání v příštích týdnech tedy ukážou, na jakou politickou cestu se Německo pro příští čtyři roky vydá. První politické turbulence jsou už patrné, protože předsedkyně AfD Frauke Petryová oznámila, že nechce být členem budoucí parlamentní frakce AfD a že stranu opouští.

Pro spolkovou kancléřku Angelu Merkelovou bude příští volební období na rozdíl od dosavadních zřejmě o něco méně pohodlné, a to, že se problémy nechají pod pláštíkem velké koalice vyhnít, zřejmě skončí. Jeden nepříjemný výsledek ovšem volby mají. Se 709 členy je nový Spolkový sněm o 79 politiků větší než ten předchozí, takže daňové poplatníky čekají vyšší náklady. Výsledek voleb do Spolkového sněmu 2017 slibuje politicky zajímavé období, v němž se německá politika bude muset probudit z letargie.

Ulrich Möckel
překlad: Roman Kloc

Předběžné výsledky voleb v procentech

Vysoká pec v Šindelové a její rekonstrukce v roce 2017

I v letošním roce se Spolek pro zachování hutě v Šindelové měl co ohánět. Oprava industriální památky, navíc ve stádiu statické nestability, vyžaduje důslednou koordinaci se zhotovitelem, památkáři, stavebním úřadem, statikem a zpracovateli technické dokumentace. V době založení spolku si nikdo neuměl představit, jaká to pro něj bude administrativní zátěž.

To, že od roku 1945 byla budova pouze užívána a později se jen rozpadala, mnoho zodpovědných lidí ani tolik netižilo. Právě datem založení spolku se vyrojilo množství problémů, starostí, posudků, měření, plánů, dořešení vlastnictví k huti a pozemku pod huti atd. Vše se řešilo za pochodu, každé nové lejtstro přinášelo zavazující konání a směřování. Nebýt některých úředníků, jak na obci s rozšířenou působností Kraslice, tak na Krajském úřadu Karlovarského kraje, kteří poradili a směřovali, a k tomu zejména energie předsedy spolku Jiřího Hrůzy, asi by rekonstrukce nedospěla do nynější podoby.

Letos bylo potřeba rekonstruovanou část hlavní budovy – vysokou pec zastřešit, vše podle dokumentace zhotovené a schválené patřičnými úřady. Nejdůležitější bylo zajistit dostatek finančních prostředků. Tuto nelehkou záležitost řešil předseda spolku již ke konci uplynulého a na počátku letošního roku. Než se finanční prostředky od Karlovarského kraje, Ministerstva kultury, měst, obcí a dalších sponzorů dostaly ke zhotoviteli, uplynulo několik měsíců. Mezitím byl čas využit k zemním pracím, terénním úpravám a také bylo nutné provést „stavebně-historický průzkum“. V některých částech pod úpravnou a na jihu pece byly sutiny zdiva tak vysoké, že nebylo možné rozhodnout, jak v dalších krocích postupovat. Zároveň proběhla stavba lešení, byla zhotovena elektrická přípojka a v srpnu se začalo se stavbou krovů. Rozsah prací byl značný. Dotknul se nejen dozděné části vysoké pece, nýbrž i pláště v její horní části. Konstrukce je značně členitá. Myslelo se na to, aby vydržela nápor větru a taktéž, aby ze vzniklé podlahy a dalších konstrukčních prvků bylo možné využít prostory k vyhlídce. Při vznikajícím trámoví tak vznikla a dokreslovala se dominanta obce. Vysoká pec si okamžitě začala získávat další příznivce. Nyní

už začalo být jasné, že se plány, představené předsedou spolku na podzimním brífinku u hutě v roce 2016, naplňují.

V průběhu zastřešování pokračovaly i další práce, spočívající v ošetření a rekonstrukci zdiva v přípravně. Další odborné práce pokračovaly na obloucích oken přípravně. Tato práce vyžadovala materiál, který se na trhu nenacházel, a to cihly s přesným úhlem, navíc vyžadující vytvořit vnitřní a venkovní část oblouku s vzájemným propojením. I v tomto případě našel předseda spolku řešení, a to pracovníky, kteří si s touto problematikou poradili. Uspokojení z celé rekonstrukce následně vyslovil i jeden z hlavních dozorců této stavby.

Do letošní zimy je plán celé zdivo přípravně dokončit, dospárovat a dozdit, samozřejmě pokud to klimatické podmínky dovolí.

Akce obnovy je prováděna s využitím finančního příspěvku poskytnutého od Ministerstva kultury České republiky, Karlovarského kraje, Lesů České republiky, s. p., města Kraslice a dalších sponzorů. Celkově můžeme shrnout, že rok 2017 byl velmi úspěšný druhý rok oprav této významné industriální památky.

Jiří Hrůza
foto: Rudolf Kovařík

Svátek vytrvalostního sportu v Eibenstocku

V sobotu 16. září zazněly na tratích v okolí Eibenstocku startovní výstřely jak pro běžce (maraton, půlmaraton a běh na 8 km), tak i pro cyklisty (100 km, 50 km a 30 km), kteří se zúčastnili 22. ročníku závodu Drei-Talsperren-Marathon (DTM).

Mezi účastníky letošního „Maratonu tří přehrad“ byla i jedna naprosto mimořádná osobnost – mistr světa v časovce družstev, účastník Závodu míru a etapový vítěz několika dálkových závodů Andreas Petermann. Ten dokázal, že pořád ještě umí a ve své věkové kategorii se umístil na třetím místě. Nešetřil chválou za to, jak se Eibenstock angažuje ve prospěch amatérského sportu a jak skvěle byl celý závod opět zorganizován. „To, co se dělo podél trati a na stadionu, to se dnes už často nevidí,“ tak znělo jeho hodnocení zdařilé akce.

I když bylo počasí letos podstatně lepší než v minulých letech, poskytlo i tentokrát všechno, co si člověk umí představit. Sportovci zažili jak slunečné ráno, tak průtrž mračen kolem poledne. Rekord v počtu účastníků sice tentokrát nepadl, ale i tak byl Maratonský spolek v Eibenstocku potěšen skvělým obsazením všech tratí. Z celkových 1 119 přihlášených účastníků se jich 1 026 dostalo do cíle, což oproti minulému roku představovalo podstatné zlepšení.

Diváci se dočkali i skvělých sportovních výkonů. Obhájece titulu Holger Zander z klubu Läuferbund Schwarzenberg vyhrál maraton

v čase 2:58:09, jako druhý doběhl Michael Bähr z klubu Blau Weiß Bürgel se ztrátou pouhých 41,5 vteřiny. Třetí místo obsadil Friedemann Barth z Lipska. Mezi ženami zvítězila Anja Jacobová z Klingenthalu, „stará známá“, která se často účastnila i DTM. Zaběhla čas 3:42:21 h, za ní doběhly Antje Müllerová z LFV Oberholz a Bärbel Hempelová z ESV Lok Döbeln.

Královská cyklistická disciplína – závod na 100 km – měla po letech nového vítěze. Christian Kreuchler z týmu BIEHLER Factory-Racing zvítězil na této trati v novém rekordním čase 3:18:27 h, nota bene za podmínek, které během závodu panovaly. Za ním dojel David Seidel z týmu Sport-Werk.net a sériový vítěz Sebastian Stark, oba ovšem v horším čase, než byl čas loňského vítěze. Mezi ženami byla nejrychlejší Laura Hofmüllerová z týmu TBR-Werner, která s novým traťovým rekordem v čase 3:52:31 h nastavila hodně vysokou laťku. S velkým odstupem za ní došla Christiane Wolfová z RSV Erzgebirge a Amelia Barberová z Jeny.

Jedna z vítězek dorazila i z České republiky. Kateřina Kantorová z BK CVACHT vyhrála v kategorii žen od 40 do 44 let půlmaraton v čase 1:42:29 h.

Fotografie a kompletní výsledky jednotlivých cyklistických a běžecích disciplín najdete na adrese <http://www.drei-talsperren-marathon.de>.

Největšího vítězství však i letos dosáhlo všech zhruba 200 do-

rovných pořadatelů této akce. Pocházeli ze všech obcí podél trati a svým nasazením podstatnou měrou přispěli ke zdaru celé akce. Pochvalu zaslouží také město Eibenstock, zejména areál technických služeb, který i přes nedostatek personálu poskytl pomoc, bez níž by realizace závodu byla nemyslitelná. Poděkovat je však třeba všem pomocníkům.

Bez nich by sportovní akce v této dimenzi nebyla možná, jen díky nim je „Maraton tří přehrad“ tak skvělou akcí.

Kdo by ji chtěl zažít osobně, může si do diáře zapsat termín 15. září 2018. V tento den přivítá Eibenstock účastníky a diváky už 23. ročníku tohoto závodu.

Holger Pansch, Eibenstock
překlad: Roman Kloc

Doporučujeme kulturní, společenské a sportovní akce

Kulturní akce

14. 10. - Ateliér Archa: tvorba ze lnu – větrohry a ptáčky
(Waldorfská základní škola Wlaštovka,
Karlovy Vary; 9:00–14:00)
- 10.–12. 11. - Halloweenský karneval
(penzion Daniela, Boží Dar;
rezervace: daniela@penziondaniela.eu)

Koncerty, divadla

15. 10. - KSO: Benefiční koncert (kostel sv. Anny, Sedlec; 18:00)
18. 10. - JazzFest 2017: Limbo; Ondřej Štveráček Quintet feat. Gene Jackson (Galerie umění, Karlovy Vary; 19:30)
18. 10. - KSO: Klavírní recitál (Grandhotel Ambassador Národní dům, Karlovy Vary; 19:30)
20. 10. - JazzFest 2017: Jazz Big Gang; East West European Jazz Orchestra feat. Deborah Carter & Norbert Gottschalk (Karlovarské městské divadlo, Karlovy Vary; 19:30)
25. 10. - KSO: Koncert pro republiku (Grandhotel Ambassador Národní dům, Karlovy Vary; 19:30)
27. 10. - UDG / O5 a Radeček / Pokáč (Kulturní dům Nejdek; 19:30)
28. 10. - JazzFest 2017: M. K. Collective; Marianne Solivan & Walter Fischbacher Trio (Hotel Imperial – Concert Hall, Karlovy Vary; 19:30)
8. 11. - Olympic v Ostrově (Dům kultury Ostrov; 19:00)

Výstavy, přednášky

18. 10. - Mgr. Petr Mikšíček: Proměny sudetské krajiny ve 20. století (Krajská knihovna Karlovy Vary; 17:00)
19. 10. - RNDr. Tomáš Vylita, Ph.D.: Vřídlo, vřídlelní voda a vřídlovec (Muzeum Karlovy Vary; 17:00)
8. 11. - Martin Jiroušek: Havran, havran, krkavec (Městská knihovna Loket; 18:00)
9. 11. - Historie, současnost a budoucnost loketské Dvorany (Městská knihovna Loket; 18:00)
- do 29. 10. - Joža a Franta Uprkovi ze sbírek GVV v Hodoníně (Galerie umění, Karlovy Vary)
- do 29. 10. - Přírůstky 2006–2016 / obrazy, sochy (Galerie umění, Karlovy Vary)
- do 31. 10. - Markéta Lemberk, František Moudrý – Polibek Múzy (Galerie Drahomíra, Karlovy Vary)
- do 2. 11. - Look at Loket (Městská knihovna Loket)
- do 5. 11. - Skvrny, postavy a znaky v kresbách a obrazech Vladimíra Nováka (Interaktivní galerie Becherova vila, Karlovy Vary)

- do 12. 11. - Vlastimil Květenský – Já jsem se nevymyslel (Muzeum Karlovy Vary)
- do 12. 11. - Móda jako hokus-pokus (Stará radnice, Ostrov)
- do 15. 11. - Reformace v českých zemích (Muzeum Královská mincovna Jáchymov)

Galerie návratů v Jáchymově

Před čtyřmi lety vznikla v Jáchymově galerie, kde vystavují své výtvarné práce žáci místní školy. Na počátku byl nápad tehdejších deváťáků a vítězný projekt od O2. A kde nás najdete? Na zdravotním středisku každou středu a pátek od 9 do 11 a od 13 do 16 hodin. V tomto měsíci vás zveme na výtvarné práce Podzim očima dětí.

Ladislava Kulhavá

Kina

14. 10. - Život (kino Pernink; 18:00)
21. 10. - Kráska a zvíře (kino Pernink; 18:00)
28. 10. - Pes ro(c)ku (kino Pernink; 18:00)

Sport

14. 10. - Nejdecký kros (Nejdek – hotel Krásná vyhlídka; 11:00)
21. 10. - Beer Downhill 2017 vol. 6 – sjezd na horských kolech (Kraslice)
28. 10. - Běh na Blatňák (Horní Blatná)

TI RADON Vysoká Pec pořádá a zve všechny zájemce na

NEJDECKÝ KROS

přespolní běh pro všechny (sportovce, sportovní kluby i širokou veřejnost)

Sobota 14. 10. 2017, 11:00h

Křížový vrch, Nejdek (hotel Krásná vyhlídka)

Tratě: dle kategorií 300m – 8,6km

Rozloučení s létem, tentokrát po vesnicku

Z centra dění

V sobotu 2. září proběhl již 4. ročník „Rozloučení s létem“ na konci cyklostezky v Jáchymově. A tak se opět na jeden den proměnila cyklostezka v promenádní cestu a Jáchymovské společně s lázeňskými hosty čekalo příjemné odpoledne plné překvapení, pohodové muziky, pestrého občerstvení a zajímavých prodejních stánků, a to i přesto, že počasí bylo už spíše podzimní.

Akci pořádá již tradičně nadace St. Joachim společně s Léčebnými lázněmi Jáchymov za podpory společnosti LaNova Consulting s. r. o., Pivovaru Karel IV., Staveb Josef Novotný, Jáchymov.

I letos se soutěžilo o nejchutnější koláč - na výherce čekal vyhlídkový let pro tři osoby. Koláče vypadaly vskutku velmi dobře, a tak vybrat ten NEJ koláč byl pro „koláčovou komisi“ úkol nelehký. Jana Vaňková (Léčebné lázně Jáchymov) si nakonec poradila a společně s komisí vybrala ten NEJ koláč. A vzhůru do oblak se tak vydá Martina Kmeťová z Jáchymova. Zodpovědného úkolu v „koláčové komisí“ se zhostili Karel Denk, ředitel lázeňského hotelu Curie, Josef Železný, starosta města Ostrov, ostrovní ostrořelci v čele s Petrem Šindelářem a předseda správ-

Společné foto

ní rady nadace St. Joachim Cyril Svoboda. Jáchymov je prostě IN.

I letošní tombola s sebou přinesla chvilky napětí – hlavní cenou bylo zapůjčení veterána značky MG Triumpf na víkend a výhercem se nakonec stal Petr Mach, lázeňský host domu Astorie. Gratulujeme!

Pro děti byly připraveny soutěže – malování na obličej, tvořivé dílničky a fotobuňka. Ovšem největší úspěch mezi atrakcemi sklízela naše vesnická kravička Matylda. Ačkoliv jde o kravičku plastovou, byla Matylda atrakcí nejen pro děti, ale pobavila i dospěláky. Proběhly historicky první

závody v dojení na čas a na vítěze čekaly zajímavé ceny.

O skvělou hudební produkci se letos postaraly hudební skupiny PoSwym, Stripes of Glory, Fallen Angels, Tajfun a Ben Dover za přispění regionálně proslulého DJ Helmiče. Celým odpolednem nás provázela usměvavá děvčata v krásných dirndlech. Ten den byl zkrátka vše, jenom ne nudný.

Závěrem bych ráda poděkovala lázním Jáchymov za skvělou spolupráci.

Tak za rok o trochu dřív!

Lada Lapinová
foto: Yana Zolotoverkhaya

Děvčata si dirndly užívají

Vítězka soutěže o nejchutnější koláč Martina Kmeťová z Jáchymova

Židé na Karlovarsku

Jeden z náhrobků na židovském hřbitově v Hroznětíně (foto: Miroslav Juříček, www.zivykraj.cz)

Židovský hřbitov v Hroznětíně (foto: www.prirodakarlovarska.cz)

Počátky židovských dějin na Karlovarsku lze datovat již do dob vlády Vladislava II. Jagellonského (1471–1516). Právě tento panovník vydal v roce 1499 tzv. Jagellonský výnos, kterým udělil Karlovým Varům právo povolit, či zakázat Židům pobyt v tomto městě. Žádný z Židů se nemohl stát členem řemeslného cechu nebo vlastnit půdu. Jako méněcenné osoby mohli vykonávat v této době jen nedůstojná povolání, jako byl obchod a peněžnictví. Díky těmto činnostem se však časem v jejich rukou hromadil nemalý majetek a Židé se stali důležitými pro ekonomiku země.

Těžké období pro Židy nastalo v první polovině 18. století při snaze o centralizaci habsburského státu. V roce 1726 byl vydán Familiantský zákon, který Židům nařizoval opuštění velkých měst a majetku i obchodních pozic. Židé byli vykázaní do uzavřených ghett a nesměl být překročen povolený počet rodin (v Čechách 8 541, na Moravě 5 106).

Značné zmírnění této diskriminace nastalo díky reformám Josefa II. na konci 18. století. Všechna nová ustanovení vytvořila základ nového právního postavení Židů, které platilo až do poloviny 19. století. Směli vykonávat dříve zakázaná povolání, navštěvovat všechny školy a se svolením úřadů se mohli usazovat i mimo ghetta. Úplnou rovnoprávnost Židů však přinesla až nová ústava v roce 1867.

Všechny tyto pozitivní změny přinesly i Židům v Karlových Varech, Ostrově a okolí nové možnosti. Až do této doby jim nebylo městskou radou dovoleno se v Karlových Varech usazovat. Pokud zde pobývali z obchodních či léčebných důvodů, museli večer území města opustit. Proto sídlili v okolních obcích, zejména v Hroznětíně, kde byla významná a početná židovská obec již od roku 1499. Ze soupisu Židů z roku 1793 vyplývá, že Hroznětín byl největším židovským sídlištěm v tehdejší Loketském kraji, žilo v něm 292 osob v 51 rodinách. Tento počet vzrostl až na 527 židovských obyvatel v roce 1848. Z židovských památek se však s výjimkou hřbitova nic nezachovalo. Hřbitov, založený před rokem 1618, je v Čechách jedním z nejstarších a nalezneme zde na 300 náhrobků. Hroznětínští Židé se jako podomní obchodníci snažili provozovat svoji živnost v bohatnoucích Karlových Varech a Ostrově. Naráželi však na odpor místních obchodníků. Spor se vystupňoval tak, že karlovarská městská rada v roce 1811 vydala vyhlášku s přesně stanovenými body pro podomní obchod. Podle ní byl k obchodu nutný průkaz (pas), dále si Židé nesměli najmout žádné pomocníky a ani nemohli mít ve městě žádné sklady svého zboží.

Ale i přes tato omezení se po roce 1870 na rozvoji obchodu i průmyslu významným způsobem podíleli i Židé, jejichž počet

Synagoga v Karlových Varech byla postavena roku 1877 a nacisty vypálena na podzim 1938. Architektem stavby s náklady 155 000 zlatých a pojímající až 1 200 osob byl Adolf Wolf

ve městě vzrůstal. V roce 1869 bylo povoleno založení židovské náboženské obce. Židé s sebou přinášejí svůj kapitál, vzdělanost i vzrůstající příliv bohatých židovských lázeňských hostů. Během dvou generací byla postavena řada obytných i lázeňských domů. Židé zastávají významná místa lékařů, právníků a obchodníků. V roce 1938 více než polovina lázeňských i odborných lékařů byli Židé, mezi advokáty byli zastoupeni z 80 procent. Vlastnili obchody, hlavně s textilem, sklem, porcelánem a hračkami. V židovském vlastnictví nebo obsazeno židovskými fediteli bylo 75 lázeňských domů. Roku 1877 byla dostavěna velká krásná synagoga, v roce 1903 byla zřízena nemocnice pro chudé, v níž mohlo na 370 osob z řad židovstva trávit zdarma čtyři týdny lázeňského pobytu. Soužití Židů s ostatními obyvateli bylo klidné a přátelské, vesměs bez problémů. Židovští hosté přijížděli nejen z celé Evropy, Ruska, ale i ze zámoří, hlavně z Ameriky. O jejich potřeby bylo všestranně postaráno. Existovalo zde sedm restaurací i pro ortodoxní Židy s jejich kultovními požadavky. Do městské rady byli zvoleni dva židovští občané – lékař Oskar Simon a advokát Max Neubauer.

Dík mezinárodnímu věhlasu a vstřícnosti Karlových Varů se zde v letech 1921 a 1923 konaly dva světové sionistické kongresy s účastí asi 500 delegátů z celého světa. Zúčastnil se jich i Chaim Weizmann jako prezident organizace a později první prezident státu Izrael.

Celý tento úspěšný rozmach židovské komunity však trval jen něco málo přes 80 let. Hitlerův nástup k moci začal velmi brzo vrhat stín i na soužití Židů s ostatními obyvateli města. Zpočátku se protizidovské nálady projevovaly jen nenápadně. Po připojení Rakouska k Německu se situace prudce zhoršila. Když Sudetoněmecká strana na svém sjezdu v dubnu 1938 přijala do svých stanov tzv. „árijský paragraf“, začala veřejná diskriminace. Židé se začali přetěžovat do vnitrozemí či do ciziny. Osud těch, kteří zůstali,

Stará karlovarská synagoga (původní židovská modlitebna v zahradě za prvním židovským špitálem v Helenen Strasse, dnešní Libušině ulici) na kresbě z poloviny 19. století

byl Mnichovskou dohodou zpečetěn. Nastal brutální teror, zatýkáni, deportace do koncentračních táborů. Dne 11. listopadu 1938 byla zcela zničena a vypálena karlovarská synagoga.

Před válkou činil počet židovských obyvatel v Karlových Varech a okolí asi 2 600 osob. Většina z nich uprchla ještě před Mnichovskou dohodou v září 1938 do vnitrozemí. Dvaadvacet občanů a jejich rodinám se podařilo vystěhovat, většinou do Palestiny, Velké Británie a USA. Z osudů dalších židovských občanů města se podařilo dohledat pouze 124 životů. Ostatní zmizeli. Dvacet šest Židů přeživších válku převážně v koncentračních táborech nebo v řadách zahraničních armád obnovilo hned po návratu v červenci 1945 Židovskou náboženskou obec ve Vřídelní ulici. Ta dnes sídlí v ulici Bezručově, kde je také místnost sloužící jako synagoga. Obec má v současnosti 91 členů, ovšem kolik židovských obyvatel ve městě a na Karlovarsku celkem žije, není známo.

Hanuš Hron

Bývalá synagoga v Hroznětíně byla poničena Němci bezprostředně po záboru Sudet a zbořena v roce 1961 (foto: www.kehilakv.cz)

Uhelná kolna bývalé železářny je jediným dochovaným pozůstatkem zbořené vysoké pece v Kovářské

dolu Měděnec, který je od roku 1997 uzavřen a neutěšeně chátrá. Ačkoliv je areál celého dolu obehnan solidním železným plotem, pohybovala se v areálu celá řada zvědavých turistů.

Místo působí velmi opuštěně až depresivně, a proto jsme raději „šlápaly do pedálů“ a vyhouply se na vrcholek Mědníku (910 m n. m.), jenž skýtá nádherný rozhled nejen na jih směrem do chomutovského podhůří, ale i na nedaleko se tyčící vrcholky Klínovce a Fichtelbergu. Barokní kaple Neposkvrněného početí Panny Marie, jež tvoří dominantu již tak velmi výrazného geologického útvaru, zde byla postavena roku 1674. Celý vrcholek je doslova prošípován štolami různých velikostí. Štolu s názvem Země zaslíbená je možno si prohlédnout i zevnitř. Prohlídky probíhají podle poptávky, jen pozor, vstupenku do štol si musíte zakoupit v obecním infocentru, což se málokomu chce, sjet či sejít dolů do obce a pak se opět vrátit pod vrcholek Mědníku, kde je vstup do štol. My jsme ovšem tuto cestu absolvovaly, za což nám byly odměnou zapůjčeny krásné gumové holinky. Prohlídková trasa do útrobkopce trvá zhruba 25 minut. O tom, co je ve štolě k vidění, se již musíte přesvědčit sami.

Poté, co jsme opět přivykli dennímu světlu, se směr našeho výletu zvolna začal otáčet zpět na západ. Přes obec Horní Halže jsme po-

kračovaly po červené turistické značce pod Křížovou horu. Ta pro nás obě byla velkým překvapením. Jelikož celý vrch je hustě porostlý nízkými smrky, je orientace v mlázi dost problematická a hlavně až do poslední chvíle nelze uvěřit tomu, že by odsud mohl být nějaký výhled. Ale je. Najdete jej ze skalních výchozů západně od vrcholku. Navštívily jsme pak ještě i vrcholek Meluzíny, kde se nám ruce i pusy zbarvily do modra. To-li borůvek jsme v tento již téměř podzimní den nečekaly.

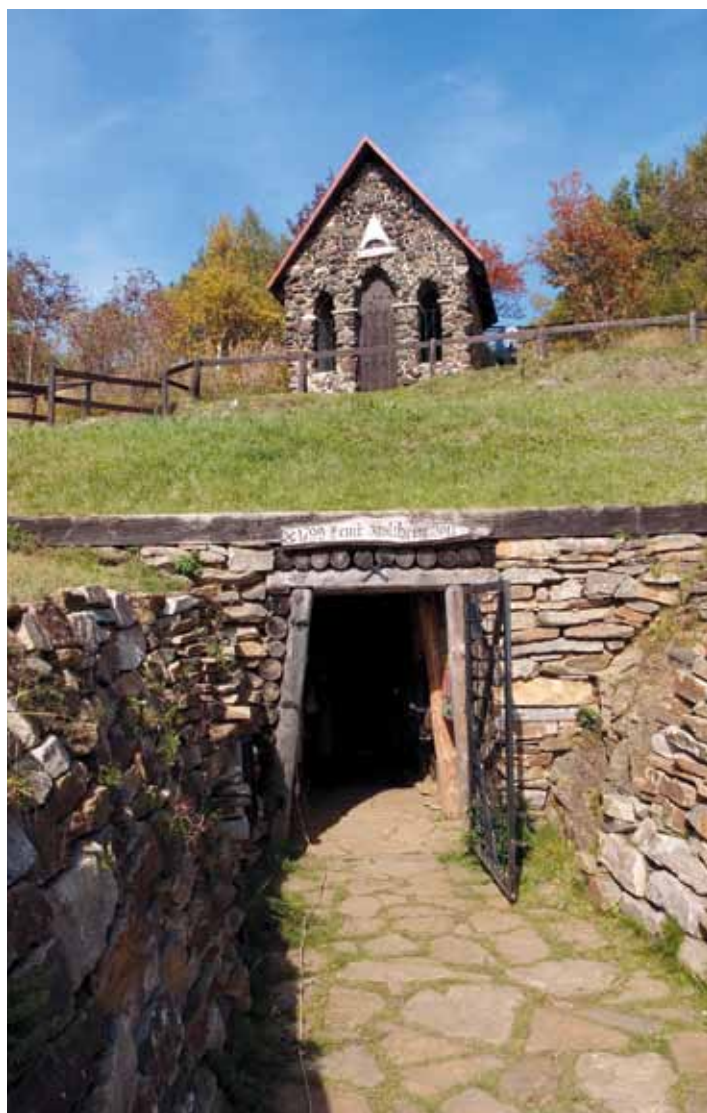
Po ovocné svačině se nám již začal krátit čas. Panelová cesta od Meluzíny vede přímo směrem ke Klínovci, kde jsme po prudším výšvihu odbočily u kapličky doleva. Po zhruba 800 metrech jsme se napojily na jeden z trailů vedoucích z vrcholu Klínovce. Nese název Azur. Střídavě strmým, hravým a houpavým sjezdem po trailu jsme se dostaly až ke spodní stanici lanovky na Klínovec. Zbývalo nám asi 5 minut do konce jejího provozu. Rychlý průběh turniketem a předání kol obsluze k zavěšení. Velkolepým výhledem z jedoucí lanovky jsme se rozloučily s milovanými Krušnými horami.

Vážení čtenáři, doufáme, že vás náš výlet inspiruje k dalším objevným výpravám do našich nejbližších „velehor“ a i my si budeme moci přečíst o vašich vyjížďkách.

Martina Burachovičová
foto: Eva Nduwimana

Chátrající objekty bývalého dolu Měděnec

Vstup do štol „Země zaslíbená“ s kaplí Nejsvětějšího srdce Ježíšova na jižním svahu Mědníku (910 m n. m.)

Nejdecké nářečí

Nejdek v roce 1928 na pohlednici Ruperta Fuchse

Skladba o nejdecké restauraci Blumental od Hanse Sopha, podaná v dialektu

Jednou z charakteristických zvláštností nejdeckého nářečí je časté vynechávání písmena „r“ v poslední slabice slova, zatímco v první a prostřední slabice zůstalo „r“ zachováno – například. spazien (spazieren, procházet se), dott (dort, tam), fattich (fertig, hotový), ä (er, on), fott (fort, dále), wänen (wandern, cestovat, hláska ä zní

mezi „a“ a „o“), äscht (erst, teprve), hatt (hart, tvrdý), dä (der, ten), Ott (ort, místo), mi (mir, mi), Kal-sbod (Karlsbad), Kaal (Kerl) atd. Používání „ä“ místo „e“ je také nápadné například u: gän (gern, rád), gähn (gehen, jít), hä (her, sem) nebo wäd (wird, bude).

Vybíráme několik dialektických výrazů, které se sice mohou vy-

skytovat částečně i v příbuzných nářečích, ve většině případů jsou však nejdeckou specialitou (písemný přepis jednotlivých hlásek je ovšem zcela nemožný): Zengst (längst, dávno, podél), hottich (hurtig, čiperný), no gla scho (nun das glaub ich schon, teď již tomu věřím), Glungern (Klumpen, shluk), mi is wos arifiet (mir ist etwas zug-

estossen, něco se mi přihodilo), in da Stuckstilla (ganz im Geheimen, zcela potají), löichalat (lauchwarm, vlažný), no hand (na so etwas, no něco takového), nöitn (nötigen, pobízet, nutit), ä ko daham bleim (er kann daheim bleiben, může zůstat doma) atd.

Pavel Andrš
foto: archiv autora

Krušnohorské nářečí	Chebské nářečí	Nejdecké nářečí	Spisovná němčina	Překlad do češtiny
Ardappl	Erdepfl	Erdöbb(ü)	Erd-Apfel	brambora
gruuß	gräus	gräus	groß	velký
Jähr, Gähr	Gäu(a)	Jähr	Jahr	rok
Jochmesthool	Gochm(a)stäl	Jochm(a)stäl	Joachimsthal	Jáchymov
Mää	Mää(n)	Mä(n)	Mann	muž
Millich	Mü(l)ch	Mü(ü)ch	Milch	mléko
Klippln	Gleppln	Güppln	Klöppeln	paličkování

Srovnání některých slov v jednotlivých nářečích a jejich význam v češtině

Vzpomínky Franze Achtnera na nejdeckou figurku Berterl Bartlovou

Nebyla to žádná osobnost, o které by se dalo říci něco mimořádně významného. Konala svou práci ve veřejném záchodku. Byl to krychlový domeček velikosti třikrát tři metry a vysoký rovněž asi tři metry. Berterl měla v tomto, pro veřejnost tak důležitém zařízení opravdu málo práce. Kromě úklidu bylo jejím hlavním úkolem půjčovat klíč těm, kteří „museli“. K tomu nedocházelo tak často. Mužská část obyvatelstva tam chodila s menší četnos-

tí. Pro domeček jsme vymysleli název „čurárna“.

A tak milá Berterl denně seděla ve své malé místnůstce čurárny, pletla, háčkovala nebo se často jen bavila s kolemjdoucími. Každý z Nejdku ji měl rád, protože byla přátelská, nápomocná a nikomu ničím neubližovala. Byla malé postavy, nosila vlasy omotané kolem hlavy jako Gretl z pohádky. Na jejím drobném nosíku spočíval hezký cvikr. Chodila s holí, protože s jejími kyčlemi bylo

něco v nepořádku. Přesto však byla velmi hbitá.

Pro nejdecké kluky, dareby, však byla nesnesitelná, protože měla „blbý zvyk“: mluvila totiž hezkou spisovnou němčinou. Samozřejmě by to nebylo tak zlé, kdyby kluci nevěděli, že pochází také z Nejdku. Její bratr Pepp Bartl mluvil pravým nejdeckým dialektem jako všichni ostatní. Pepp byl něco jako poslíček. Obstarával donáškovou službu, chodil vyřizovat různé vzkazy a sdělení. Já sám

si vzpomínám, že jsem ho koncem třicátých let musel několikrát vyhledat, aby pro naši firmu Gottschald & Co., výroba krajek bratřů Josefa a Lea Kunzmannových, přinesl z nádraží zásilku příze na krajky. Nejčastěji jsem ho našel v hostinci „Panský dům“ osobně, nebo tam nechával zprávu, kde se nachází. Stávalo se také, že jsem ho nenašel a musel jsem pak sám nosit těžké balíky příze z nádraží.

Berterl bydlela u svého bratra v chudobinci, tam dole pod kop-

cem, kde je nahoře Krásná vyhlídka, v blízkosti elektrárny. Její bezvadná spisovná němčina kluky provokovala. Považovali to od ní za projev nadřazenosti, povyšování se. Oni sami měli ve škole potíže se spisovnou němčinou a tady je někdo, hajzlzába, která ji ovládá tak dobře. Bylo proto nasnadě, že se stala objektem jejich posměchu. Napodobovali pitvorně její němčinu a ani přitom netušili, že to zní jako ostrý fríský dialekt ze severního Německa: „Berterlo, když si dáš do bot špičaté kamínky, tvoje chůze ulicemi města potom bude ještě vznešenější.“

Tohle Berterl rozzlobilo: „*Vy nevychovaní klackové, kdo je vaším třídním učitelem, abych si u něj stěžovala na vaše chování?*“

„*Naši třídní je Monerl Hickmannová.*“

Na výrazu tváře Berterl bylo znát, že se rozhněvala ještě více, protože učitelka Hickmannová nebyla ve chlapecké škole. Učila ruční práce v dívčí škole. Berterl poznala, že si z ní ti darebové dělají legraci.

„*Nahlásím to panu učiteli Moderovi, ten vám rákoskou vypráší zadky kalhot.*“

„*Ale Berterlo, mluv, jak ti zobák narost. Proč tak nadneseně. Řekni normálně, že nám dá učitel Moder rákosku na prdel.*“

Berterl z toho byla šokovaná a uchýlila se proto do svého veřejného domečku. Ti kluci se však také cítili uraženi. Měli ji za zlé, že chce jít rovnou za ředitelem. Za to ji musí potrestat! Ale jak? Jeden z darebů měl hned pohotově návrh: „*Zajdeme ke sklenáři Gößlovi, přineseme si od něj tabulku okenního skla a Berterlu vykouříme.*“

Ke sklenáři Gößlovi to nebylo daleko. Svoji dílnu měl naproti rohu domu Brücknerů mezi „Videňskou kavárnou“ a obchodem s linoleem pana Pöhlmana. Nejodvážnější z kluků zašel ke sklenáři a skromně požádal o tabulku nepotřebného skla.

„*Na co ji chceš?*“ zeptal se Franz Gößl.

„*Musíme zasklít obraz prezidenta Masaryka, který visí v naší třídě.*“

Nejedecké náměstí – vpravo dole je vidět plakátovací tabule a hned za ní veřejné toalety (konec 20. let 20. století, archiv P. Andře)

„*Řekni mně jeho velikost, abych ti ho mohl vyříznout. Ve škole na to stejně nemáte řezák s diamantem.*“

S takovou důkladností sklenáře Gößla ten drzý kluk nepočítal. Zachoval však duchapřítomnost: „*Tak asi patnáctkrát dvacet by mohlo odpovídat.*“

„*To máte tak malého prezidenta?*“ podívoval se Franz Gößl.

„*Jo, von není větší,*“ odpověděl kluk, který se už dostával do úzkých po tolika dotěrných otázkách.

„*Do které třídy chodíš?*“ byla další otázka.

„*Do čtvrtý, k panu učiteli Brandlovi.*“

„*Tak tedy Brandl!*“

Zdálo se, že to Franze Gößla uspokojilo. Zmizel v dílně a za chvíli se vrátil s tabulkou skla patnáctkrát dvacet centimetrů.

„*Nestojí to nic, dávej ale pozor, aby ses nepořezal, hrany jsou ostré, neobroušené.*“

„*Děkuju pěkně, panu učiteli Brandlovi to vyřídím,*“ poděkoval dareba s úlevou, protože se už celý potil, jak byl nervózní z otázek, na které musel rychle vymýšlet odpovědi.

Kamarádi venku moc nevěřili, že se mu podaří sklo získat. Když však uviděli, že je dostal, tváře se jim rozjasnily. Pomsta na spisovně se vyjadřující Berterl mohla být vykonána!

Skupinka se vesele vrátila k záchodku. Komín nad ním poklidně kouřil. To však nemělo už dlouho trvat. Hop! Jeden z kluků se vyšvihl na strom u záchodku, přelezl na jeho plochu střechu a za chvíli kouř z komína přestal vystupovat. Právě získaná tabulka skla, položená na jeho výstup, mu v tom bránila.

Kluci se v mžiku poschovávali v okolním parčíku a čekali, co se bude dít. Netrvalo dlouho a Berterl se s velkým kašlem vyřítla ven; za ní hustý mrak kouře.

„*Lidi, pomozte!*“ volala zoufale. „*Kamna strašně kouří. Do nynějšíka dobře hořela a najednou kouří jako lokomotiva.*“

Z otevřených dveří se valil dým. Každý, kdo chtěl dovnitř, aby zjistil důvod, byl v mžiku zase venku.

Bylo odborně konstatováno, že kamna nemají tah. Ale proč, když předtím byla v pořádku? Jeden starší pán, prakticky uvažující,

se zadíval na střechu záchodku. Z komína nevystupoval kouř. Ještě jednou se přinutil proniknout dovnitř ke kamnům, ale hned byl zase venku. Vylezl proto na střechu ke komínu. Darebové ukrytí v parčíku kolem hleděli ze svých úkrytů zmizet. Část se jich stáhla za roh domu Klementů, další upalovali až k pomníku padlých, tam, co byla tiskárna Träger. Odtud, z bezpečné vzdálenosti, sledovali, co se bude dít dál. Když onen šikovný člověk zjistil, proč komín nemá tah, vykřikl: „*Kdo to byl?*“ To už kluci v tichosti zalezli dál za rohy domů a jen kradmo vykoukovali.

„*Berterl se mohla udusit!*“ láleřil pohoršeně onen muž a rozhlížel se tázavě kolem po parčíku, kdo to udělal. To už se skupinka darebů rozprchla. Jedni nahoru do „Goethovy ulice“ a odtud do „Königswarterovy ulice“, jiní zmizeli v „Soudní uličce“. Nahoře u truhlárny Bräutigam se zase celí vyděšení sešli. Nebylo jim vůbec do smíchu, protože slova onoho na pomoc přispěchavšího „Berterl se mohla udusit“ jim nahnala

strach a výčitky svědomí. Plaše a zkormoucené se plížili úzkými uličkami mezi pekařstvím Stohwasser a řeznictvím Möckl nahoru k pekařství Trotz. Mluvit začali až u domu doktora Ko-

cha. „Bože, kdyby se tak Berterl naší vinou udusila,“ říkali celí vystrašení.

Celé měsíce se potom Berterl zdaleka vyhýbali. Věděli, že je musí podezřívát z toho, že to udě-

lali oni. Měli také strach z rákosky učitele Brandla a ředitele Modera.

Malá Berterl však zůstala i potom tichá a milá jako dřívě, stále ochotná každému pomoci. Myslí, že od onoho dne, co ji vy-

kouřili, byla u nejdeckých darebů dokonce oblíbená.

Zdroj:

ACHTNER, Franz: Jaké to bylo kdysi doma v Nejdku, Nejde 2013, s. 47–48.

Hradecká, selská vesnice

Hradecká (německy Scheft) není charakteristická jako některé další obce Nejdecka roztroušenou zástavbou, ale připomíná spíše uzavřenou selskou vesnici. Leží 8 km západně od Nejdku při silnici směrem na Jindřichovice v nadmořské výšce 670 m n. m. Osídlení lokality spadá nejspíše už do 12. a 13. století. Poprvé je Hradecká zmíněna v Loketském urbáři z roku 1525, kdy měla šest poddaných – jednoho rychtáře, tři poddané s polovičními dvory a dva domkaře. Hradecká patřila vždy k jindřichovickému panství a po církevní stránce spadala pod jindřichovickou farnost.

Púdorys Hradecké tvořila nepravidelná skupina domů, ze všech stran obklopená lesy. Podobu německého názvu Scheft zněla „Schöffe“, tedy konšel. Tak se nejspíše nazýval první usedlík. Poněvadž slovo „Schäfer“ znamená v němčině „ovčák“, i zde bychom mohli spatřovat význam názvu.

Po třicetileté válce, kdy tu stálo 10 selských dvorů, bylo zaznamenáno 92,5 strychu polí, 82 kusů skotu, 10 ovcí a 15 koz. V roce 1847 v obci žilo celkem 188 obyvatel v 25 domech. Kromě zemědělství se obyvatelstvo živilo i obchodem s nitěmi. Ze zemědělských plodin tu bylo zastoupeno hlavně zelní. Na sklonku 18. století zde bylo velké pastviště pro ovce panství. Původní obecná škola se zvonici, v níž se začalo učit v roce 1828, byla ještě před 1. světovou válkou (1905) nahrazena novou školní budovou (č. p. 38), jež stojí dodnes. Z místních spolků působili v obci dobrovolní hasiči.

Po odsunu obyvatelstva německé národnosti po druhé světové válce se počet zdejších obyvatel snížil. Obec osídlili převážně evangeličtí reemigran-

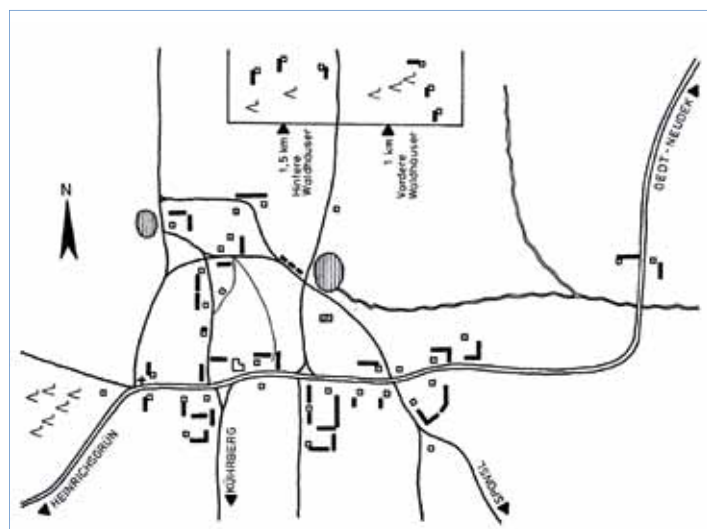

Scheft bei Heinrichsgrün.

Celkový záběr na obec (asi 30. léta 20. století)

ti z Bedřichova Hradce, české kolonie v Horním Slezsku, další část obyvatel pocházela z českého vnitrozemí a ze Slovenska. Roku 1950 bydlelo v Hradecké celkem 46 obyvatel, v roce 1980 zde žilo už jen 18 a o 11 let nato pouze 7 lidí. Podle posledního sčítání (březen 2011) bylo

Plánek obce před rokem 1945

Hradecká v číslech

Rozloha: 6 km²

Počet obyvatel k 1. 12. 1930: 204

Počet obyvatel k 17. 5. 1939: 162

Domácnosti (1939): 48

Zaměstnanci v zemědělství (1939): 101

Zaměstnanci v průmyslu a řemeslech (1939): 29

Zaměstnanci v obchodu a dopravě (1939): 9

Živnostníci (1939): 15

Obecná škola asi ve 20. letech 20. století...

v Hradecké zaznamenáno souhrnem 27 obyvatel.

Od 50. až do počátku 70. let 20. století se Hradecká postupně vyliďňovala. Nepomohla tomu ani kolektivizace zemědělství, protože místní jednotné zemědělské družstvo zkrachovalo a od roku

1956 zde existovaly státní statky. Většina obyvatel se odstěhovala do měst (například do blízkého Nejdku, kde nacházela obživu v místních průmyslových podnicích). Prázdné rodinné domy byly posléze využívány jako rekreační objekty. Úbytek stálých

...a nyní

obyvatel obce měl vliv na omezování kulturního a společenského života – například pořádání pravidelných filmových představení, která navštěvovalo čím dál méně lidí, bylo ukončeno v roce 1960. Zdejší jednotřídní škola, do níž docházely děti z Hradec-

ké, Pouště a Mezihorské, byla v srpnu 1961 pro nedostatečný počet žáků uzavřena.

Český úřední název Hradecká byl stanoven roku 1947, v letech 1945 až 1947 se užívalo také pojmenování Šeft. V listopadu 1947 byla pro obce Poušť a Hradecká utvořena jedna společná místní správní komise, jež se v červnu 1950 změnila v místní národní výbor. Hradecká se společně s Pouští a Mezihorskou (integrovány v letech 1953 a 1956) stala 1. července 1960 součástí obce Jindřichovice, k níž náleží i nyní.

Pavel Andrš

foto: Pavel Andrš,

**Heimatbuch Landkreis Neudek,
Heimatomuseum Stadt- und
Landkreis Neudek in
Augsburg-Göggingen**

Střed bývalé obce

Oprava

V článku o historii Pouště (Luft č. 7/2017) se vyskytla chyba. V obci se nenacházelo šterkařství, ale hokynářství. Při přípravě článku bylo čerpáno z podkladů, v nichž se již tento omyl vyskytoval.

V zářijovém čísle Luftu bylo v článku o oslavách rozhledny Pajndl uveřejněno mylné výročí. Rozhledně nebylo 115 let, nýbrž 120 let.

Čtenářům se omlouvá

Pavel Andrš

Vzácný charakter slavné ženy

Dne 7. listopadu tomu bude 150 let, co se ve Varšavě v rodině Sklodowských narodila Maria, jejich páté a nejmladší dítě. Budoucí slavná žena, vědecká a pedagogická pracovnice, objevitelka polonia a radia, nositelka dvou Nobelových cen a celé řady dalších ocenění, Marie Curie-Sklodowská.

Marie Curie-Sklodowská

Žena, která pouze za pomoci jednoduchého elektrometru, vah a svého mozku objevila ve zbytcích rud z Jáchymova, které byly odpadem po výrobě uranových barev, nový prvek. Nejprve v červenci 1898 polonium, o půl roku později radium, navíc přesně vypočítala jeho atomovou váhu. Existenci radia dokázala v roce 1902 jeho separací. O této ženě prohlásil Albert Einstein: „Paní Curieová je ze všech slavných osobností jediná, kterou nezkažila sláva.“

Nebudu zde popisovat obecně známý životopis Madame Curie zaměřený převážně na její práci

a studia, ale v krátkém životopisu připomenou některé okamžiky z jejího života, abychom lépe porozuměli charakteru této vzácné ženy. Začneme rodinou Sklodowských.

Dědeček:

- Józef Sklodowski, uznávaný učitel

Otec:

- Wladyslaw Sklodowski, vystudoval univerzitu v Petrohradě. Působil na dvou chlapeckých gymnáziích ve Varšavě jako učitel fyziky a matematiky. V roce 1868 byl jmenován profesorem a zástupcem inspektora.
- Tragický den v roce 1873 – ředitel se pomstil málo poníženému podřízenému. Ztráta školního bytu, snížení platu, ztráta titulu zástupce inspektora.
- Ztráta veškerých úspor spekulací s akciemi na nový typ parního mlýna.

Matka:

- Bronislawa, její otec byl drobný statkářský šlechtic Felix Boguski.
- Vede penzionát pro dcery z nejlepších rodin.
- Činná na prestižní dívčí škole.
- Zemřela, když bylo Marii 12 let.

Sourozenci:

- Zofia (narozena 1862, nazývána Zoša)
- Józef (narozen 1863, nazýván Jožo)
- Bronislawa (narozena 1865,

Marie Sklodowska v 16 letech

Evropa v roce narození Marie Curie-Sklodowské (1867)

Ulice Freta ve Varšavě, kde se nachází rodný dům Sklodowské

nazývána Broňa)

- Helena (narozena 1866, nazývána Hela)
- Marie (narozena 1867, nazývána Maňa)

Maňa od dětství ukazuje svou chytrost. Šestiletá Broňa se v létě na venkově učí číst. Moc ji to ovšem nebaví, proto si vymyslela hru. Ona je učitelka, o dva roky mladší Maňa je žákyně. Při přezkoušení to Broňa nejde, Maňa to nevydržela a plynule přečetla text. Rodiče užasli, ale jako pedagogové poslali Maňu hrát si na zahradu.

Další ukázkou můžeme nazvat: „Je trpké být Polákem“.

V době narození Marie Skłodowské bychom marně hledali Polsko na mapě Evropy. Polské království bylo rozděleno mezi Rusko, Prusko a Rakousko-Uhersko. Pro hrdé polské vlastence byl život na území ruského cara nesmírně ponižující. Ve školách byla polština zakázána a tento pocit strachu doléhal i na malé děti. Také na desetiletou Marii Skłodowskou. Na prestižní soukromé škole slečny Sikorské třídní učitelka, slečna Antonie Tupalská, nazývána Tupča, vyvolává: „Marie Skłodowská!“ „Prosím.“ „Co viš o Stanislawu Augustovi?“

Dívka, která stojí ve třetí lavici u vysokých oken, příjemným hlasem jistě odřikává úlohu: „Stanislaw August Poniatowski byl zvolen polským králem roku 1764. Byl chytrý, velmi vzdělaný. Viděl chyby oslabující království a hledal nápravu. Ale naneštěstí neměl dost odvahy.“ Učitelka Antonie Tupalská přednáší polsky dějiny vlasti a všechny žáčky se tváří tajuplně jako spiklenci.

Náhle se však všechny zachvějí. Zvonek. Dvakrát dlouze, dvakrát krátce. Signál od školníka! Tupča rychle sbírá sešity a polské příručky, shrne je do zástěr čiperných děvčátek, která rychle mizí ve vedlejší ložnici. Šoupaní židlí, tiché zavírání zásuvek. Pět udýchaných děvčat rychle usedá do svých lavic.

Dveře třídy se pomalu otvírají a na prahu stojí inspektor Hornberg v modré kazajce s lesklými knoflíky a ve žlutých kalhotách. Beze slova přejíždí přísným pohledem

Dům ve Szczukách, kde byla Marie Skłodowská guvernantkou v letech 1886 až 1889

po třídě, po žáčkách i učitelce. Vzdle něj ustaraná ředitelka Sikorská. Ale vše je v pořádku, vše se stihlo uklidit. Pěťadvacet začek se sklání nad šitím. Ředitelka rusky oznamuje: „Děvčata mají dvě hodiny šití týdně.“ Tupča ostentativně odkládá otevřenou knihu tištěnou azbukou. „Četla jste nahlas, slečno? Co právě čtete?“ „Dnes jsme začaly Krylovovy Bajky.“ „Vyvolala byste laskavě některou žákyni?“

Ve třetí řadě Marie Skłodowská otáčí zamračený obličej k oknu a tiše se modlí: Panebože, učiň, abych to nebyla já... já ne... já ne...“ Ale předem ví, že to bude ona, protože nejvíc umí a mluví dobře rusky. Vyvolali ji. „Modlitbu!“ vyhrkne inspektor. Marie monotónně a správně odřiká otčenáš. „Kdo vládl po Kateřině II. na naší svaté Rusi?“ „Kateřina II., Pavel I., Alexandr I., Mikuláš I., Alexandr II.“ Inspektor je spokojen, děvče má dobrou paměť a výborný přízvuk. Ještě několik otázek na tituly carské rodiny a úředníků. „Kdo nám nyní vládne?“ Odpověď ne-

přichází. „Kdo nám nyní vládne?“ „Jeho Veličenstvo Alexandr II., car matky Rusi.“ Namáhavě vyslovuje celá bleďá Marie.

Zkouška skončila, inspektor se slečnou Sikorskou odchází do další třídy. Teprve nyní Tupča zvedne hlavu.

„Pojď sem, dušinko.“ Marie vystoupí z lavice a jde k učitelce. Ta ji přitiskne a políbí na čelo. A tu se malá, srdnatá, avšak vyčerpaná desetiletá Polka srdceryvně rozpláče.

Další vývoj a bohatý a čínorodý život Marie budeme sledovat pouze v bodech.

- Na dívčím gymnáziu maturovala 12. června 1883. Vyšší vzdělání bylo ženám v Polsku upíráno. Účastnila se „létající univerzity“ (tajné vzdělávání v polštině v bytech, pokaždé jinde, večer nebo v noci). Vytváření tajné knihovny polských knih.
- Při zakončení studia gymnázia obdržela Marie Skłodowská zlatou medaili a za odměnu také hromadu ruských knih. Nahlas prohlásí, že jsou strašné (vždyť se

jí již nemůže nic stát) a provázena pyšným otcem naposledy opouští gymnázium v Krakovské ulici.

Po gymnáziu

Maňa je zdravá, veselá, vnímavá, má milující srdce. Podle profesorů je pozoruhodně nadaná. Znála polsky, rusky, německy, francouzsky a dost dobře anglicky. Otec rozhodl, že prožije rok na venkově. Poprvé a naposledy se Maňa opájí zahálkou. Piše přítelkyni Kažce: „Nemohu uvěřit, že existuje nějaká geometrie a algebra. Mohu prohlásit, že nedělám nic, nic, vůbec nic...“

- Potom byla u otce ve Varšavě.
- Začala pracovat jako guvernantka, následoval rok v Krakově.

Ve Szczukách

U rodiny Źorawski ve Ščukách strávila dva roky, Denně potkává chalupníky a chudě oblečené děti. Většina dětí je negramotná a těch pár z nich, co chodí do školy, se učí azbuku. Proč by zde nemohla v malém uskutečnit svůj sen? Tady

Curieovi při měření, Gustave Bémont (vlevo) bývá z obrázku často odstraňován

je nádherná příležitost. Nešlo by zorganizovat tajné kurzy polštiny? Probudit zájem o poklady rodného jazyka a národních dějin? Ovšem při udání je jistá deportace na Sibiř.

V dopise v prosinci 1886 píše: „Mám již 18 žáků. Práce s těmito dětmi mi přináší velikou radost. Děti mají velikou snahu se učit, ale je to obtížné. Přesto máme výsledky.“

Stále však snila o tom učit se, a ne vyučovat. Na Sorbonně se vyučovala dokonce fyzika! V jiném dopise, také z prosince 1886: „V devět večer se zahluobám do knih a studuji. Přivykla jsem si vstávat v 6, abych se mohla více učit.“

První láska

Nejstarší syn Žorawských Kazimír přijel z Varšavy na delší prázdniny. Doma se setkal s guvernantkou, která dokonale tančí, vesluje, bruslí, je chytrá a vzdělaná, veršuje stejně dobře jako jezdí na koni nebo řídí bryčku. Je jiná, tak záhadně jiná než všechna ostatní děvčata. Zamiluje se do ní. A Maňa, jež skrývá své velké a snadno zranitelné srdce pod revolučními názory, se do jen o málo staršího studenta zamiluje též.

Zdá se, že svazku nic nehrozí. Domácí učitelku si všichni oblíbili. Kazimír žádá rodiče o svolení. Otec se rozčílí, matka málem omdlí. Jejich Kazimír si vybral ženskou bez groše. Copak se zbláznil? Vždyť by se mohl ihned oženit s nejurozenější a nejbohatší ženou v kraji.

Kazimír nemá pevný charakter, bojí se výčitek a hněvu rodičů. Maňa je rozjitřena chováním lidí, kteří nedosahují její úrovně. Uzavírá se do sebe a již nikdy se nezmíní o své lásce. Ovšem nad láskou nelze pouze vynést rozsudek smrti, aby zahynula.

Z Polska do Francie

- Našla si místo u rodiny Fuchsů v Sopotech.
- Odmítla pozvání Bronislawy, která odešla studovat medicínu do Paříže a tam se vdala. Píše se, že Marie si nemohla dovolit vysokoskolská studia. Ale ve skutečnosti šetřila, vzdala se veškerých svých ambicí a celým svým výdělkem podporovala Bronislavu.
- Vrátila se k otci do Varšavy, kde zůstala až do podzimu 1891.
- Vyučovala, studovala z knih, získávala první poznatky o systematické vědecké práci v laboratoři v Muzeu průmyslu a zemědělství. Kdo by hledal středisko polské vědy v podkroví muzea!
- Laboratoř vedl její bratranec Józef Boguski, který byl před tím asistentem ruského chemika Dmitrije Mendělejeva v Petrohradě.
- V říjnu 1891 dostává od Kazimíra zprávu o definitivním rozchodu. Odchází do Paříže.
- V Paříži začala studovat na Sorbonně fyziku, chemii a matematiku.
- Krátce bydlela u sestry a švagra.
- Studium financovala veřejným vyučováním.

Marie a Pierre rok po svatbě v roce 1895

- Našla si malou komůrku vysoko pod střechou, její „sedmé nebe“ bez vody a topení.
- 1893 získala akademickou hodnost ve fyzice.
- Začala pracovat v Lippmanově průmyslové laboratoři, pokračovala ve studiu na Sorbonně.
- 1894 získala akademickou hodnost v matematice.
- 1894 se seznámila s Pierrem Curiem.
- Začala pracovat na Škole fyziky a chemie, kde byl Pierre instruktorem. Oba sblížil zájem o magnetismus.
- Stále chtěla pracovat v Polsku. Odjela do Krakova žádat o místo na univerzitě. Byla odmítnuta, protože byla žena.
- Odloučení od Pierra dalo oběma poznat, jak si schází. Vzali se v roce 1895.
- Téměř neopouštěli laboratoř mimo společné výlety na kolech.
- Rok 1895: dr. Röntgen – objev paprsků X. Rok 1896: prof. Becquerel – objev radioaktivity.
- Marie Curie-Sklodowská se rozhodla, že vyzařování uranu by bylo vhodné téma pro její disertační práci.
- 1897 – narození dcery Ireny.
- Roku 1898 v červenci Marie a Pierre oznámili objev polonia.
- Intenzivní snaha získat odpady z Jáchymova.
- Koncem roku 1898 – 26. 12. ohlásili objev radia, nesmírně obtížný a opravdu vynikající objev.
- 1903 – pařížská univerzita uděluje Marii Curie-Sklodowské titul doktora přírodních věd s vyznamenáním.
- 1903 – první Nobelova cena (za fyziku)
- 1904 – narození dcery Evy.
- 1906 – 19. dubna tragicky zahynul Pierre Curie.
- 1906 – 13. května se univerzita

Sorbonna, katedra fyziky, rozhodla předat Marii Curie-Sklodowské jako první ženě křeslo, které dosud zastával Pierre, včetně plného řízení laboratoře.

- 1911 – druhá Nobelova cena (za chemii)
- 1911 – Marie Curie-Sklodowská nebyla o dva hlasy zvolena za člena Francouzské akademie věd.
- 1921 – přednáškové turné po USA
- V roce 1925 navštívila Československo (průběh návštěvy popíšeme v příštím čísle).
- Madame Marie Curie-Sklodowská umírá 4. července 1934 ve Francii.

Nezištná a obětavá

Na závěr ještě několik příkladů, jak vzácný a nezištný charakter Marie Curie-Sklodowské měla.

Přišla žádost z USA o sdělení postupu separace radia, protože i v USA chtěli vstoupit na tento

rychle se rozvíjející trh. Pierre: „Měla by sis nechat patentovat způsob separace radia. Víš, jak nutně potřebujeme peníze. Mohli bychom si vybavit laboratoř.“ Marie: „To v žádném případě. Bylo by to proti duchu vědy! Věda musí stejně sloužit a přinášet užitek všem lidem!“ Popis postupu separace odeslala do USA zdarma. Podle postupu Marie Curie-Sklodowské se vyrábělo radium i v Jáchymově – bez autorských honorářů.

Když v prosinci roku 1903 přišla zpráva o udělení Nobelovy ceny, Marie odmítla pro ni jet do Švédska, protože by nemohla plnit své závazky při vyučování. Medaili i odměnu obdržela poštou.

Začala první světová válka. Marie Curie-Sklodowská hned v prvních dnech odevzdala obě zlaté medaile Nobelovy ceny ve prospěch válečného úsilí Francie.

Ve Varšavě se sestrami a bratrem (1912)

Během války sestrojila pojízdné léčebné automobily a sama s jedním pomocí radia léčila zraněné vojáky.

Z rukou prezidenta Spojených států amerických obdržela 1 g ra-

dia, dále v USA získala honoráře za přednášky. Obojí věnovala Polsku na výstavbu radiologického ústavu ve Varšavě.

Jaroslav Ohec
foto: archiv autora

Inzerát na radiologickou laboratoř (1915)

Marie Curie-Sklodowska a prezident USA Harding (1921)

Lukáš Bauer a „Nejlepší řezník“ po doběhu v zajetí pořadateli

Dne 10. září se uskutečnil Abertamský kros, první v sérii Krajského pohárku lyžařů Karlovarského kraje v podzimní sezoně 2017. Počasí nám tentokrát sice moc neprálo a spíš než konec léta připomínalo blížící se zimu, ale na účasti závodníků a jejich nasazení to nebylo patrné.

Absolutním vítězem se stal Lukáš Bauer, který trať dlouhou 8 000 m absolvoval v čase 28 minut a 28 sekund, ovšem svůj rekord z roku 2011 (28:10) nepřekonal.

Nás ale překvapila další olympionička Petra Nováková držící rekord tratě (4 000 m) z loňska (16 minut a 1 sekunda) tím, že celou trať zdolala ve výrazném posunu pod 16 minut (15:48).

Všichni závod dokončili, i poslední „Nejlepší řezník“.

Celkové pořadí mužů na 8 000 m (hlavní závod):

1. Lukáš Bauer (LK Slovan Karlo-

Abertamský kros

Start dětí

- vy Vary, muži B) – 28:28
 2. David Vondráček (Triatlet Karlovy Vary, junioři) – 31:32
 3. Radek Krummer (Triatlet Karlovy Vary, muži A) – 31:42

Celkové pořadí žen na 4 000 m (hlavní závod žen):

1. Petra Nováková (LK Slovan

- Karlovy Vary, ženy A) – 15:48
 2. Romana Lubinová (SC Start Karlovy Vary, ženy C) – 18:29
 3. Martina Stehlíková (SOHV Abertamy, ženy B) – 18:37

Eva Hejtmánková,
předseda LK Abertamy
(pořádající klub)

Radon RUN Pec 2017

V sobotu 23. září se ve Vysoké Peci (Rudném) uskutečnil druhý ročník závodů v přespolním běhu Radon RUN Pec. Konečně se v Krušných horách vyskytlo babí léto se sluncem rozpouštějícím ranní mlhy, a tak si všech 154 účastníků mohlo užít příjemného počasí.

Zázemí závodu bylo opět v Radon Areně pořádajícího klubu TJ

Radon Vysoká Pec. Nejprve se na svou mimořádně náročnou trať půlmaratonu vydalo sedm odvážlivců. Po nich přišly na řadu nejmenší dětičky školkového, a ba i předškolního věku. Po nich pokračovaly všechny žákovské, dorostenecké i dospělácké kategorie. Po odstranění drobných nedostatků ve značení prvního

ročníku šlo letos vše jako po drátkách, a tak již letos nikdo na trati nebloudil a všichni zdárně dorazili až do cíle.

Díky zdokonalenému a promyšlenému systému startů jednotlivých kategorií vše probíhalo bez zbytečných prostojů, a tak brzy po poledni přišlo na řadu vyhlášení výsledků. Tradiční tým LK

Slovan Karlovy Vary ukázal svou převahu, když jeho závodníci obsadili většinu medailových umístění, ale ukázali se i borci z LK Jasan Aš a k velké radosti domácích také Radoňáci obsadili několik míst „na bedně“. Kompletní výsledky jsou k nahlédnutí na www.tjradon.cz.

za TJ Radon Jakub Šebesta

Evropský den jazyků a Evropský týden sportu v Perninku

Okna školy s trojjazyčnými nápisy

Ve středu 27. září se počet osazenstva perninské školy zvýšil o téměř sto žáků z okolních horských škol v Abertamech, Horní Blatné, Potůčkách a Merklíně, aby si společně připomněli, jak důležité a zábavné je učit se cizím jazykům. Pozvání na Evropský den jazyků přijala i partnerská škola Základní školy a mateřské školy Pernink Grundschule Eibenstock z Německa s dalšími třiceti žáky, vedená ředitelkou Ulrike Viertel, a zástupci z řad rodičů.

Žáci měli se svými pedagogy nabitý dopolední i odpolední program. Již při příjezdu uvítaly hosty rozličné nápisy vylepené v oknech v českém, anglickém a německém jazyce. Při společném přivítání v tělocvičně Komunitního centra Krušnohorka si všichni připomněli pozdravy v různých jazycích včetně

ně vietnamštiny, s níž nám pomohli naši spolužáci.

Dopoledne odstartovalo rozehrátím při hře na molekuly, při níž jsme si zopakovali anglické číslovky, následoval štafetový skok do dálky jednotlivých škol.

Další disciplína (tripexeso) vyžadovala od jednotlivých skupin velké soustředění, vzájemnou spolupráci při volbě taktiky a opět sportovní nasazení při hledání jazykových ekvivalentů v češtině, angličtině a němčině. Disciplína v přetahování lanem byla odpočinkovou tečkou dopoledního klání.

Po společném obědě se k žákům z 1. stupně přidali i jejich starší spolužáci a rozdělení do osmi smíšených skupin si připravovali pohybové choreografie založené na pokynech v angličtině. V následné exhibici v tělocvičně měli

Tripexeso

všichni možnost zhlédnout vydařené výsledky svého snažení. Nikdo nevěřil, kolik se toho dá v tak krátkém čase stihnout naučit, nacvičit, a hlavně zapamatovat i domluvit v česko-německých skupinách.

A proč dva v jednom?

Evropský den jazyků byl koncipován ve stylu sportovních aktivit. Podnětem pro tuto volbu bylo zapojení perninské školy do Evropského týdne sportu, čemuž se věnovali v dopoledních hodinách žáci 2. stupně. Pod heslem #BeActive se všichni včetně pedagogů zapojili do běhu na symbolických 2 017 metrů na tzv. perninském letišti. Během odpoledního programu se mohli žáci dobrovolníci zúčastnit štafetového šplhu na 2 017 m.

Sportovní aktivity si škola prodloužila do pozdních odpoledních hodin, kdy se umoudřilo i počasí. Na běh 2 017 metrů, tentokrát uličkami obce, byli pozváni i rodiče a přátelé školy. Možnost dostali i žáci 1. stupně, kteří se dopoledne

věnovali jazykovým disciplínám.

Den plný zážitků byl završen přednáškou učitele Michala Jelínka o lyžařském putování Laponskem. Zasněžená krajina a běžecké stopy připomínaly posluchačům malebnou přírodu našich Krušných hor. Finské saunování, smysl pro pořádek, čistota a důvěra v pořádkumilovného turistu zase fakt, že máme co dohánět.

Zásahu na vydařeném dni mají nejen žáci a pedagogové, ale i další aktéři, bez nichž by se akce těžko obešla – zřizovatelé škol se svou materiální podporou, rodiče s domácím občerstvením v podobě koláčů, buchek a palačinek, školní jídelna se zabezpečením teplého oběda a pitného režimu, pan školník se zajištěním technického zázemí a Skiareál Plešivec, jenž opět pomohl s dopravou žáků z Merklína. Děkujeme a těšíme se na další ročník.

Dana Osičková,
ředitelka ZŠ a MŠ Pernink

Štafetový šplh

Běh obcí na 2 017 metrů

Vodovody a vodárenství

Bez vodovodu si dnes těžko dovedeme představit život. Pryč jsou doby, kdy bylo nutné chodit pro pitnou vodu k pumpě, která se nacházela v lepším případě jen nedaleko domu. Časem byla přivedena voda až do domu...

Vodovod je zařízení, jímž se přivádí voda z pramene nebo řeky na vzdálené místo, například do města. Vodovod existoval již ve starověkém Egyptě, kde sloužil spíše k zavlažování půdy než k zásobování měst. Vodovody měli v Babyloně, Jeruzalémě nebo v Číně. Znalost vodovodů přenesli Řekové z Egypta do Itálie, kde bylo dosaženo mohutného rozvoje římských vodovodů (akvaduktů), které byly napájeny vodou říční nebo pramenitou. Prameny byly jímány jednotlivě nebo svedeny do vyzděných nádrží, odkud uloženým (hliněným, dřevěným nebo olověným) potrubím v zemi proudily do měst. Na konci vodovodu, tedy přímo ve městech, často na hlavních náměstích, byly vystavěny vodárny pro rozvod vody do městské sítě, jež se skládala ze tří větví – do obecních studní, do veřejných lázní a na podomní spotřebu.

Ve středověku se se stavbami tohoto druhu setkáváme jen výjimečně, a to v Itálii a v arabském světě.

Teprve v 18. století došlo k zavádění vodovodů především na území Francie (pařížský vodovod).

Moderní vodárenství představují například vodovody v New Yorku, Liverpoolu a ve Vídni.

V Českých zemích byl vodovod zaveden jako jeden z prvních v Praze (1540), kde byl pitnou vodou zásobován Pražský hrad. Projekt jednotné vodovodní sítě pitné vody pro Prahu, Vinohrady, Žižkov a Karlín byl realizován až v letech 1908 až 1913. Ostatně již na přelomu 19. a 20. století začal v Evropě postupný rozvoj vodovodů pro zásobování velkých měst, jenž nabyl na intenzitě především v polovině 20. století.

Zároveň s rozvojem průmyslu a později i dalších odvětví po 2. světové válce se stupňovalo znečištění vody v tocích a nádržích. V první polovině 60. let 20. století se zřetelně projevil důsledek zanedbání výstavby vodovodů a též kanalizací, které často v projektech s vodovody souvisely. Částečně byly potíže s vodou odstraněny, nicméně i nadále nebylo jednoduché získávat vodu v potřebném množství a kvalitě v určitém místě a čase.

Pavel Andrš

Abertamská vodárna

V říjnu 1909 zažily Abertamy událost, která významně pozvedla životní komfort místních obyvatel. V poslední říjnový den toho roku se na návrší nad Abertamy sešli čelní představitelé města, církve i občanských spolků, pánové v oblecích a dámy s vysokými klobouky, aby společně oslavili vysvěcení prvního městského vodovodu. Dobová fotografie ateliéru Wüst zobrazuje přes 80 lidí, a to se na ni určitě nevešli všichni.

Bylo co slavit. Zatímco doposud čerpaly domácnosti v Abertamech vodu z různých lokálních a často nedostatečných zdrojů, nyní si aspoň některé mohly dopřát pohodlí vody tekoucí z kohoutků.

Pro zásobování města životadárnou tekutinou byly vybrány zdroje nacházející se severně od Lesíku

v nadmořské výšce kolem 955 metrů, už na území sousedního Perninku. I když to není jednoznačně tento zdroj vody souvisí s nedalekými cínovými doly na Přední Hřebčíně – ústí prastaré odvodňovací štolý Jiří bylo jen pár desítek metrů odsud. Obdobně tomu je ostatně

i v Perninku, kde byla při stavbě městského vodovodu v roce 1912 rovněž podchycena voda vytékající ze staré štolý Anna severozápadně od města (vice informací o vodovodu v Perninku přinese Luft v příštím čísle).

Ze sběrné oblasti severně od Lesíku proudí voda samospádem

nejdříve do nedaleké jímky a odtud pak do vodojemu na „Felslu“ v nadmořské výšce 941 metrů (vlastní hladina vody je o pár metrů níž). Právě zde se na konci října 1909 odehrála zmiňovaná slavnost. Útrobí návrší v té době skrývalo nádrže o objemu 200 metrů krychlových, z nichž teče voda

Vodojem na návrší Felsl (U Vodárny) v době výstavby 6. října 1909 a při vysvěcení 31. října 1909 (foto: Alexander Wüst)

samospádem dále do města, kde se potrubí rozvětčuje do jednotlivých ulic. Původní vodovodní řád ovšem zasahoval pouze do úrovně náměstí, resp. k dnešní Perninské a Rooseveltově ulici.

Už v roce 1911 přikročilo město k rozšíření vodovodu a jeho kapacita pak vydržela zhruba 20 let. V souvislosti s prudkým rozvojem Abertam ve 20. letech minulého století se však projevila naléhavá potřeba zdroje vody posílit. Nejdříve byla v letech 1928 a 1929 poblíž původního zdroje vyhloubena 40 metrů hluboká studna, z níž byla čerpána voda pomocí pístového čerpadla poháněného benzinovým motorem. V roce 1931 pak bylo původní potrubí o průměru 80 mm, přivádějící vodu do vodojemu na

Felslu, vyměněno za potrubí s průměrem 150 mm. Tato opatření však nestačila, a proto ještě v roce 1931 padlo rozhodnutí zajistit pro město jiný zdroj vody.

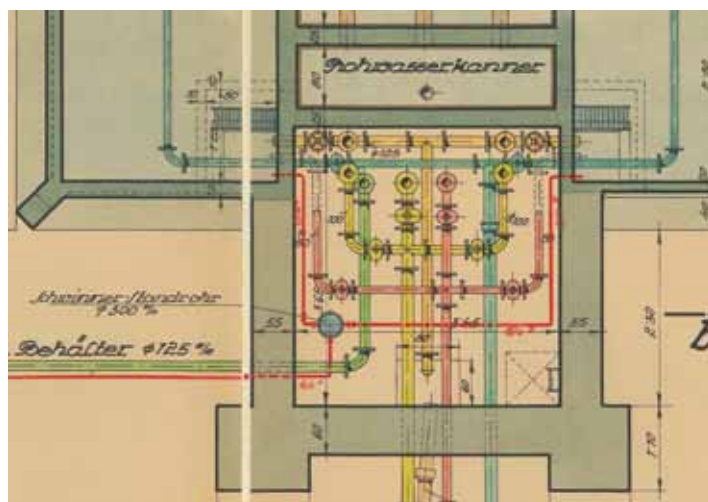
Projekt, který stejně jako v případě vodovodu z roku 1909 vypracovala evropsky proslulá firma G. Rumpel z Teplic (krásná projektová dokumentace z roku 1932 je dodnes uložena na Městském úřadě Abertamy), vycházel z toho, že pro Abertamy je třeba zajistit celkem 205 250 litrů vody denně. Počítalo se například s 50 litry na osobu a den, s 50 litry na každý kus velkého dobytka, s 200 litry na malé živnostenské provozy, s 3 000 litry pro hotel nebo se 100 litry pro každou z 300 malých ručavičkářských dílen. K tomu byla

přičtena 30procentní rezerva pokrývající předpokládaný budoucí rozvoj. Včetně kalkulované ztráty při rozvodu tak byla naplánována potřeba 357 856 litrů denně, tedy 4,2 litru za sekundu.

Protože staré zdroje poskytovaly jen zhruba 0,75 litru za vteřinu, bylo třeba zajistit dalších 3,5 vteřinových litrů. Průzkum potenciálních nových zdrojů se tentokrát zaměřil na oba břehy Rybné jižně od Lesíku. Bylo při něm vyhloubeno několik vrtů se slibnou vydatností a byly navrženy tři varianty rozvodu vody do města. Nakonec zvítězila varianta, že voda z vrtů bude přiváděna nejdříve speciálním samoodvzdušňovacím násoskovým potrubím do sběrné šachty poblíž potůčku

Rybná, v níž bude zabudováno elektrické čerpadlo (studny pod Lesíkem leží níže než vodojem, přibližně 908–920 metrů nad mořem) a odtud pak tlakovým potrubím na vzdálenost 630 metrů do vodojemu na Felslu. Také vodojem bylo třeba rozšířit – byly postaveny další nádrže o objemu 150 kubíků, a celková kapacita vodojemu tak stoupla na 350 m³, což odpovídalo odhadované budoucí jednodenní spotřebě města. Součástí úprav bylo i vybudování odkyselovací stanice.

Změny se samozřejmě dotkly i městského řádu a voda byla nově rozvedena i do oblasti pod náměstím. Celkem bylo při rekonstrukci vodovodu, jež se protáhla zřejmě až do roku 1936, vymě-

Detail projektového výkresu

Abertamská vodárna na pověstmi opředeném návrší Felsl (foto: Michal Urban)

něno nebo nově položeno 3,5 kilometru potrubí.

Dnešní vodovodní síť v Abertamech je pochopitelně ještě rozsáhlejší, k čemuž přispělo vybudování nového vodovodu z Hřebečné v letech 1973 a 1985. Současná průměrná spotřeba vody na jednoho obyvatele Abertam je sice

vyšší než za první republiky a pohybuje se okolo 160 litrů na hlavu denně, celková spotřeba vody je však kvůli podstatnému úbytku obyvatel nižší (přibližně poloviční) a dosahuje zhruba 66 milionů litrů ročně. Ani to není nijak málo: toto množství odpovídá krychli o hraně 405 metrů!

V roce 2012 se město Abertamy stalo členem Vodohospodářského sdružení obcí západních Čech. Vodárna i celý vodovodní systém sice zůstal nadále majetkem města, ovšem správu a odpovědnost za kvalitu vody převzal podnik Vodárny a kanalizace Karlovy Vary, a. s.

V průběhu let 2012 a 2015 došlo k zlepšení úpravy vody pomocí moderních technologií. Systém čerpání a zásobování Abertam vodou však zůstal nezměněn prakticky od poslední rekonstrukce v roce 1936.

**Zdeněk Lakatoš,
Michal Urban**

Zaniklé výletní hostince na saské a české straně Krušných hor

Hostinec Dreckschänke v Potůčkách

V srpnovém čísle Luftu jsme informovali naše čtenáře o kalendáři na rok 2018 vydaném krušnohorskými spolky z Abertam a Breitenbrunnu, který dvojjazyčně popisuje dvanáct zaniklých krušnohorských hostinců, každý měsíc jeden.

Hospodských a restauračních zařízení, které existovaly po obou stranách státní hranice, by se člověk ještě v nedávné minulosti nedopočítal. Byly prakticky všude a jejich hustá síť byla dána zejména i tím, že z převážné většiny nesloužily svým majitelům pouze k jediné výdělečné činnosti, ale byly jakýmsi doplněním k hlavnímu příjmu a centrem setkávání obyvatel, v prvopočátku hlavně z blízkého okolí. Jejich množství bylo dáno nejen vysokou hustotou osídlení Krušných hor, avšak i rozptýlenými usedlostmi kolem cest, spojujících jednotlivá kruš-

nohorská centra. Vyvážený stav se výrazně změnil po konci druhé světové války v souvislosti s odsunem obyvatelstva německé národnosti. Většina hospod a hospůdek na české straně hor zanikla v rozvalinách, část se přeměnila na obydlí či chalupy nových majitelů, větší objekty našly využití v podnikové rekreaci a svůj původní význam si ponechal pouze nepatrný zlomek provozovaný pod patronací státu. Další změna nastala po sametové revoluci, po roce 1989, kdy přecházel státní majetek do soukromých rukou, a i část rekreačních chalup začali jejich majitelé využívat k restauračním účelům. Dokonce vznikaly i nové objekty, vše ovšem převážně v místech hraničních přechodů a částečně i v návaznosti na vietnamská tržiště, později nové lyžařské areály.

Současný stav

Hostinec Dreckschänke se probouzí

Jedním takovým proslulým zařízením byl i zájezdní hostinec Dreckschänke v Potůčkách, jehož historii jsme se podrobně věnovali v únorovém čísle Luftu v roce 2015. Tento hostinec se během své existence stal vlastně odrazem historie krušnohorských hospod až do současnosti. Ještě před necelými dvěma roky to vypadalo tak, že se zařadí k těm hostincům, o nichž informuje v úvodu zmiňovaný kalendář. Nakonec se vše v dobré obrátilo a zdevastovaný, mnoho let nevyužívaný objekt v letošním roce získal koupí vlastně jediný vážný zájemce, současný provozovatel Ski areálu Potůčky Marek Plachý.

Nový majitel se nám svěřil se svojí vizí, jak se zchátralým majetkem naložit a do budoucna s ním něco udělat. Vzhledem k finanční

náročnosti rozdělil plánovanou rekonstrukci na tři etapy v časovém rozsahu téměř sedmi let s tím, že veškeré práce budou probíhat s jeho osobním podílem (práci, organizaci a kontrolou). Majitel také zvažuje možnosti získání finančních prostředků z dotačních titulů či zřízení neziskové organizace, jejímž prostřednictvím by bylo možné vyhlásit sbírku a získat finanční prostředky alespoň na část rekonstrukce.

Od okamžiku pořízení objektu (květen 2017) do současnosti probíhá příprava na hrubou stavbu, konkrétně čištění, oklepávání omítek, odstraňování starých podlah, obkladů apod. Na přiložených fotografiích je patrný současný stav po pěti měsících práce. Plánovaný cíl pro rok 2017 si majitel splnil. Na příští rok ho čeká oprava střechy – nová krytina, dále hydroizolace

objektu a podlahy v celém objektu.

Další pokračování má tyto tři 3 etapy:

1. etapa – do tří let zprovoznit restauraci ve staré části objektu,
2. etapa – v dalších dvou letech zřídit v těchto prostorech ubytování,
3. etapa – v posledních dvou letech zrekonstruovat novou část k využití pro větší skupiny turistů, popř. školy apod. (společné WC, sprchy), včetně zachování původního sálu,

Velkým problémem bude vyřešení vytápění, kanalizace, vody a plynu. Obec totiž sice má projektovou dokumentaci, ale termín realizace je zatím v nedohlednu.

Při letošním čištění objektu se našly zajímavé artefakty z dřívějších období. Mezi nejzajímavější

patřily například knížky, poznámky a dopisy z doby, kdy objekt užívali pohraničníci. Ze staršího období to byly hlavně drobné keramické střepy. Zajímavým nálezcům plánuje majitel věnovat v rekonstruovaném objektu místo pro jejich vystavení.

Rekonstrukce objektu už také vzbudila pozitivní zájem ze strany turistů, zejména z německé strany, včetně Spolku Antona Günthera. V plánu je také příprava webových stránek.

Konečnou vizí nového majitele je přiblížit objekt původnímu stavu, jak venkovním, tak vnitřním vzhledem včetně zachování a využití některých původních prvků (krb, vzduchotechnika). „Jsem rád, že se mi objekt podařilo koupit, plánování rekonstrukce mě

Nejstarší pamětník hotelu v dobách jeho největší slávy – sedmadevadesátiletá Emilie Blovská

plně pohltilo a pevně věřím, že povede ke smysluplnému cíli,“ říká Marek Plachý.

**Jiří Kupilík
foto: Jiří Kupilík
a archiv Marka Plachého**

29. ročník hudebního festivalu Srnčí bek

V sobotu 9. září se v Srni pod Klínovcem sešly letos již podevětadvacáté country kapely Červená řepa, Globus, Utrejch a Strejdové. Pokročilý věk vlastní akce, jejich aktérů a skoro již tradiční nepřízeň počasí nemohly ani přinejmenším zabránit skvělé muzice a perfektní zábavě všech zúčastněných. Šedesátiletý oslavenec, bendžista kapely Utrejch Jiří Müller, jistě načerpal nových sil a optimismu při sledování koncertu o více než dvacet let starších Strejdů. Prostě, kdo umí, ten umí, bez ohledu na věk a pohlaví. Takže zase příští rok na shledanou!

**Jiří Kupilík
foto: Ota Děták**

Kapela Strejdové

Zpěvačky kapely Globus

25. porevoluční pouť na Měděnci

Duchovní, pořadatelé a vlajkonosi hornických bratrstev po mši v kostele

Už popětadvacáté pozvalo horní město Měděnec, dříve Kupferberg, své bývalé německé obyvatele, jejich potomky a další přátele českého Krušnohoří na pouť, která se tentokrát konala 9. a 10. září.

Pouť byla tradičně zahájena bohoslužbou, na níž kromě místního hornického spolku dorazily i další krojované soubory ze Saska. Letos nemohla hornická bratrstva nastoupit v tak hojném počtu jako obvykle, české spolky pořádaly ve stejný den také výroční setkání v Sokolově a saští horníci se zase

připravovali na 5. saský den horníků a hutníků, jenž se konal 10. září v Ehrenfriedersdorfu za účasti více než 1 700 uniformovaných účastníků. Pouť na Měděnci tím ale v žádném případě neutrpěla.

Přesně v 11 hodin začal nástup hornických spolků do kostela. Úvodem seznámila starostka Valerie Marková přítomné s tím, jaké práce speciálně na kostele nechalo vedení města v uplynulém roce udělat. Přítomné pozdravil i předseda spolku německých rodáků Edmund Wohlrab, který také podě-

Po mši se všichni vydali na Mědník, kde se v Mariánské kapli konala malá pobožnost

koval za podporu při přípravě setkání. Mši svatou celebroidl pater Dominikus Goth ze Schwarzenbergu společně se svým kolegou Arturem Scianou z Klášterce nad Ohří. Tato skutečně dvojjazyčná bohoslužba nadchla jak bývalé obyvatele a hosty ze Saska, tak české účastníky.

Poté se horníci a ostatní sešli k procesii na Mědník. V tamní malé Mariánské kapli ještě oba duchovní sloužili malou pobožnost, než se zase všichni vrátili na oběd do města. Před kostelem mezitím byly

postaveny lavičky, návštěvníkům tu zahrála hornická kapela z Jöhstadtu. Odpoledne byla v budově městského úřadu zahájena výstava fotografií s velice pěknými záběry z Krušných hor a Doupovských hor, kterou bylo možno zhlédnout po celý zbytek září. Večerní program pak pokračoval od 19 hodin v bývalé škole.

Nedělní zahájil tradiční koncert. O jeho první část se postarala Kerstin Knabeová z Drážďan. Její starověký drnkací nástroj – lyra – je dnes už vzácností, v průběhu staletí

Na úvod nedělního benefičního koncertu zahrála Kerstin Knabeová na lyru a k tomu zazpívala

Ve druhé části benefičního koncertu vystoupil ženský pěvecký sbor Septem Cantet z Klášterce nad Ohří

se z ní ovšem vyvinula řada dalších strunných nástrojů. Akustika kostela a školený hlas paní Knabeové, jakož i výběr skladeb, vnesly mezi přítomné klid a navodily atmosféru pro rozjímání. Ve druhé části pro-

gramu vystoupil ženský pěvecký sbor Septem Cantet z Klášterce nad Ohří. Pěvkyně nadchly přítomné svým všestranným repertoárem a umnou interpretací klasických i současných písní. Výtěžek kon-

certu byl určen na údržbu kostela.

Měděneckou pout' pak uzavřela pietní vzpomínka a položení věnců před kostelem. Zpěvem písně „Fieromd“ od Antona Günthera se spolu Měděnečtí rozloučili a vyda-

li se do všech světových stran, tam, kde po odsunu našli nový domov. „Na shledanou příští rok – bude-li Bůh chtít a my budeme naživu!“

Ulrich Möckel
překlad: Roman Kloc

Stává se pomalu tradicí, že se koncem září v areálu rekonstruované kašny v Perninku děje mnoho záživného. Letos připadlo tematické zaměření na spojení historie a současnosti. Ze spolupráce Spolku pro obnovu kašny a obce Pernink vzniká společenská událost, jež svým zaměřením na kvalitu nastavuje vysokou laťku pro ročníky následující.

Letos tedy bylo objednáno slunečné počasí, které opět dorazilo, a slunce odráželo lesk na kapotách historických aut a nádržích motocyklů. Skvostem zde byla aerovka z roku 1933 a mohutná Amerika Lincoln. Motocykly jsou kapitolou samy pro sebe. Bylo patrné, že majitelé těchto skvostů jsou absolutními nadšenci. Každému zájemci bylo vysvětleno vše o vystavovaných exponátech.

Perninské slavnostnění

Příchodem odpoledních hodin, za zvuku rockové muziky, přijely očekávané tříkolky. Na těchto silných strojích bylo povozeno každé dítě a na základě neutišitelného pláče a nářku „vousatých a klečících člověků“ vydávajících se za děti došlo i k jejich svezení.

V samostatné části areálu vzniklo zázemí pro tvorbu dětí, bylo zde i samostatné divadlo pro děti a byly zde prezentovány výrobky na horách žijících Krušnohorců.

V pokročilém odpolední mohla dívka absolvovat brodění vodou v terénních vozidlech a svůj

den zakončit soutěžním kláním. Večerní program byl již v režii rockové muziky až do pozdních večerních hodin.

Bylo velmi příjemným organizačním zjištěním, že motivací všech zúčastněných byla prezentace obce a schopnost udělat něco nezištně pro ostatní.

Děkujeme všem návštěvníkům za slova chvály a děkujeme všem v realizačním týmu za ochotu takto pojmout slavnosti obce.

**za Spolek pro obnovu
kašny Jiří Bílek**
foto: Martina Vincůrková

Život jedné přísečnické muzikantské rodiny po válce

Jak jsme již nastínili v minulých číslech *Luftu*, patřila hudba k životu mnoha krušnohorských rodin. Věnovali jsme se vzniku jednotlivých kapel i tomu, jak byly úspěšné daleko za hranicemi. I tento obor však ovlivnila druhá světová válka. S jejím koncem musela většina německého obyvatelstva z Krušných hor odejít. Láska k hudbě jim ale samozřejmě zůstala a ovlivňuje jejich život dodnes. Tak jako například život rodiny Eveline Müllerové, jež vyrůstala v Přísečnici.

Eveline Müllerová pocházela z přísečnické muzikantské rodiny. Její děda z matčiny strany Hans Enzmann byl kapelníkem. Otec Edwin Säger také pocházel z rodiny, jejíž všichni členové se živilí muzikou. Eveline se sice cítila být rodačkou z Přísečnice, v rodném listě však měla zapsané město Reichenberg (nyní Liberec). Rodiče ji tak, jak bylo zvykem, krátce po porodu odvezli k babičce do Přísečnice. Tam prožívala šťastné a klidné dětství. Na cesty jí rodiče poprvé vzali již v jejích pěti letech. Tato idyla však měla brzy skončit. Začala druhá světová válka a s ní i konec volného cestování. Evelinin otec musel nastoupit k armádě do Amstettenu a kapela byla rozpuštěna.

Maminka nastoupila jako cellista do angažmá v lázních Jáchymov, pouze však na dvě sezony.

Rodina ztratila kontakt s otcem a ani na konci války, v roce 1945,

nebylo jisté, jestli žije. V té době Sägerovi žili v bytě v Kostelní ulici 205 s pocitem nejistoty, co bude dál. Přišla první vyhoštění. I v Kostelní ulici se brzy objevil úředník se sdělením, co vše se má odevzdat. Mezi jiným to byly i hudební nástroje.

Rodina se začala zamýšlet nad tím, že bude muset někde, neznámo kde, znovu začít. A bez hudebních nástrojů to bylo nemyslitelné. Evelinině mamince a jejím příbuzným začalo být jasné, že je budou muset ukrýt a nějak dostat za hranice. Konkrétně do asi 7 kilometrů vzdáleného saského Jöhstadtu, kde žili příbuzní babičky. V noci se tak dospělí vydávali přes pole a lesy mimo cesty směrem k hranici. Maminka se vždycky připojila k tetě a strýci a takto si „propašovala“ za hranice i svoje cello. Vzhledem k tomu, že to byly divoké časy, šlo při tom doslova o život. Tyto noční cesty však neunikly českým

úřadům, a tak v Přísečnici probíhaly noční kontroly obyvatelstva. Rodině se však i přesto podařilo dostat do Jöhstadtu kompletní vybavení salonního orchestru – cello, dva saxofony, dvoje housle, klarinet i banjo. Přes hranice se strýci povedlo přenést na zádech i noty a buben. Ti, co byli dříve váženými kapelníky, se v těch dobách jako zloději kradli v mlze a tmě lesy, aby zachránili pro ně to nejcennější.

Na Evelininu rodinu přišla řada v březnu 1946. V zimě a mrazu šli pěšky pouze s povoleným ručním zavazadlem směrem k nádraží ve Vejprtech. Odtud byli odsunuti do Bavorska. Všem bylo jasné, že pro nový začátek sem musí dostat své nástroje, které byly uskladněné daleko v Krušných horách. Jöhstadt byl v ruské zóně a oficiální vyzvednutí nebylo možné. Evelinina maminka se tak vydala s tetou znovu na cestu. Na durynsko-bavorské hra-

Protože přísečnické muzikantské rodiny bývaly často na cestách, rodily se jim děti nejednou mimo domov. To byl kromě Eveline Müllerové i případ Marie Knebelsbergerové, která spatřila světlo světa v roce 1851 ve Varšavě, kde byli její přísečnickí rodiče zrovna na turné. Otec Leopold Knebelsberger hrál na varhany a violu, ale ovládal také hru na cimbál, citeru, kytaru a kornet, zpíval a komponoval hudbu. Matka Anna byla zpěvačkou, harfenistkou a citeristkou. Jejich dcera Marie získala hudební vzdělání v Přísečnici a proslula později jako citeristka, zpěvačka a skladatelka. Na snímku je soubor Leopolda Knebelsbergera v Hamburku kolem roku 1866, Marie Knebelsbergerová je uprostřed

Nancy Thymová při hře na přísečnickou harfu (foto: www.muzeum-cv.net)

S harfou na zádech

Jedním z mála lidí na světě, který dosud hraje na pravou přísečnickou harfu, je americká etnoložka a hudebnice Nancy Thymová, která od roku 1978 žije v Německu. Zde také měla možnost se seznámit s asi poslední žijící přísečnickou harfenicí, naučit se od ní dobovou techniku hry a poslechnout si poutavé příběhy ze života lidí, kteří s harfou na zádech procestovali svět. Stejně tak dnes od města k městu putuje s přísečnickou háčkovou harfou i Nancy Thymová. Její koncert si milovníci krušnohorské hudby mohli poslechnout například v roce 2013 v Oblastním muzeu v Chomutově při vernisáži výstavy *S harfou na zádech*.

(MU)

nici však bohužel narazily přímo na ruskou kontrolu.

Mezitím se v uprchlickém táboře objevil vyhladovělý muž v dlouhém vojenském kabátě. Byl to Evelinin otec. Matce a tetě se nakonec podařilo přes hranice dostat alespoň některé nástroje. Rodina začala znovu hrát ještě v uprchlickém táboře. Jak samotná Evelina, tak i její rodiče se i díky muzice rychle spřátelili s místními a integrovali se. Vzhledem k tomu, že otec by rodinu hudbou již neuživil nebo by musel být stále na cestách, přijal práci

úředníka. Přesto se stal kapelníkem orchestru železáren Rexroth Lohr am Main. Ten vedl až do důchodu v roce 1978.

Eveline navštívila Přísečnici s manželem a dcerou poprvé po dlouhých 24 letech v roce 1970. Mnoho domů již nestálo, kostel byl uzavřen a v dezolátním stavu. Jedním z domů, které ještě stály, byla tamní hudební škola. Její děti ani vnoučata se tu hudbě už učit nemohly, ale přesto je hudba jejich velkou láskou.

**podle textu Eveline
a Hanse Müllerových
připravila Lenka Löfflerová**

Eveline Müller

Na konci druhé světové války bylo Eveline Müllerové 11 let. S rodinou byla v roce 1946 odsunuta do Lohru am Main. S manželem Hansem pak žila léta v Mnichově. Eveline vždy aktivně vzpomínala na Přísečnici, odkud pocházela její rodina. Sbírala dobové fotografie a vzpomínky svých příbuzných a bývalých přísečnických obyvatel. Po roce 1989 začali Müllerovi často jezdit na Chomutovsko. Eveline Müllerová nakonec svou bohatou sbírku věnovala chomutovskému muzeu, které v roce 2008 uspořádalo i díky jejímu manželovi výstavu „Přísečnice hudební – hudba jako umění a obživa“. Na výstavě si bylo možné prohlédnout i přísečnickou harfu, zapůjčenou historičkou hudby z USA Nancy Thymovou. Sama Eveline Müllerová se výstavy bohužel nedožila. Její děti i vnoučata však pokračují v rodinné tradici – hrají na cello, klavír, kytaru i bubny. Manžel Hans je vynikajícím znalcem přísečnického dolování, o kterém sepsal několika-dílnou publikaci.

Šesté setkání u památníku štoly Bílá holubice

I přes totální nepřízeň počasí a konkurenci několika dalších akcí v blízkém okolí se v sobotu 7. října uskutečnil na Hřebečné už šestý ročník Setkání u památníku štoly Bílá holubice, které od roku 2012 pořádá Spolek přátel dolu svatý Mauritius. Více než třicítka

odvážlivců, k nimž se později přidali mnozí další, se vydala ze spodní části Hřebečné k dolu Mauritius a poté až do výšky 1 000 metrů na Krušnohorskou lyžařskou magistrálu k památníku, který připomíná namáhavou práci našich hornických předků a slouží

jako místo tichého rozjímání nad pomíjivostí času.

Notně promrzlí účastníci akce pak našli útočiště ve vytápěném stanu, který se napodruhé (poprvé byl omylem postaven na jiném místě, kde jej navíc přes noc sfoukla vichřice) podařilo vztyčit u musherské-

ho klubu. Zde probíhala veselá zábava až do příchodu tmy. Velký dík za technické a materiální zajištění vydařené akce patří městu Abertamy a společnosti Eco Futura.

Michal Urban
foto: Marek Nesrsta,
Michal Urban

Místopředseda Spolku přátel dolu svatý Mauritius Norbert Weber ukazuje, jakým směrem probíhá štola Spodní Mauritius, která byla letos znovuobjevena po více než 250 letech

Předseda spolku Marek Nesrsta připomněl pietní význam památníku štoly Bílá holubice, jedné z nejstarších štol na Hřebečné

Dobré recepty si milovníci kuchyně rádi vyměňují a bosáky z brambor jsou přílohou připomínající chlupaté knedlíky, která stojí za vyzkoušení. Přemýšleli jsme, jak mohl jejich název vzniknout, a nápad Ireny Lauermannové z Hřebečné, jež přispěla tímto receptem, je zřejmě správný. Posuďte sami: s těmito knedlíky je to podobné, jako když zujeme boty a půjdeme bosou nohou po trávě. Je to pokaždé stejné, a přece pokaždé jiné. Proto si přijdou na své kuchaři, kteří rádi experimentují a doplňují své recepty k dokonalosti.

Podle původního receptu vezmeme přibližně 2 kg brambor, které oloupeme (z toho 1,2 kg brambor uvaříme ve slané vodě a zbylých 0,8 kg nastrouháme na jemném struhadle a škrobovou vodu necháme vykapat). Tekutinu necháme chvíli odstát, na dně nádoby zůstane usazený bílý škrob, který použijeme do těsta. Kapalný podíl slijeme

me do vody, v níž budeme bosáky vařit. Uvařené brambory rozmačkáme, přidáme nastrouhané syrové brambory, škrobovou usazeninu, 1 vejce a směs ještě přiměřeně posypeme dalším bramborovým škrobem Solamylem. Osolíme a vypracujeme těsto, z něhož tvoříme menší knedlíky. Ty obalíme v hladké mouce a vaříme přibližně 15 minut v osolené vodě.

A teď k tomu experimentování. Poměr vařených a syrových brambor je možné měnit, uvedený poměr je pouze orientační. Čím víc syrových brambor použijeme, tím víc je chuť do „chlupata“. Brambory, které budeme vařit, mohou být jak oloupané, tak ve slupce. Možné je i vynechat vejce, pokud ho zrovna nemáme po ruce. Zkušenost nás také naučí, kolik Solamylu lze přidat. Pokud máme pocit, že je těsto příliš řídké, je možné těsto zahustit trochou mouky, Solamyl má vliv na klouzavost, kterou přidáná mouka snižuje. Při tvarování se uplat-

ní zkušenost i fantazie, někdo má raději knedlíky ve tvaru koule, jiný šišky a někdo třeba něco úplně jiného. Ať tak, nebo tak, vždycky to bude velká dobrota, kterou si můžeme dát jen tak s cibulkou, se špenátem, zelím, masem, jitrnicí... Takže dobrou chuť!

Naší rubrikou projektu Kulinařské zážitky v Krušnohoří/Erzgebirge ožíváme tradiční levné recepty ze surovin z podzimních horských zahrádek a políček.

Josef Dvořáček

foto: Irena Lauermannová

Ještě než se začaly rojit zaručené předpovědi na zimu 2017/2018, ukázalo se několik spekulací týkajících se nejen září, ale celého letošního roku. Například na portálu ECHO se objevila informace, že letošní rok byl nejteplejším od dob, kdy se začalo měřit. Její autor se dopustil chyby, kterou by mu klimatologové neodpustili. Rok není ještě uzavřen, k hodnocení zbývají do konce roku tři měsíce.

Další chybou je, že scházelo upřesnění, kde bylo měřeno a pro jakou část republiky informace platí, protože na Karlovarsku bylo letos chladné jaro, duben s několika sněhovými dny a posledním dnem, kdy se topilo po větší část dne, byl 5. květen. A již 9. září se muselo opět přitápnout. Z toho plynou pouze čtyři měsíce bez kabátů a vytápění, a to má být nejteplejší rok?

Například v roce 2014 květy třešně na fenologické stanici Šindelová 21. dubna a letos až 20. května (letošní duben byl nejchladnější za 10 let). Loňské září mělo též mnoho superlativ. Stalo se nejteplejším za 39 let a bylo v našem kraji teplejší než červenec. Poslední koupání na rybníku Tajch (18. září) byla naprostá rarita, protože červenec zmiňovaného roku koupání neumožnil a koupání v září na Tajchu je naprosto ojedinělé.

Naproti tomu letošní září bylo dosud nejchladnější za téměř 10 let, a to ještě v době psaní tohoto příspěvku nebyla uzavřena poslední dekáda měsíce. Teploty se pohybovaly v odpoledních hodinách od 10 do 14 °C, jen ojediněle do 16 °C. O koupání nemohla být ani řeč. I houby ve vyšších polohách

Není září jako září

omezily růst vlivem série ranních mrazíků a nízkých odpoledních teplot. Proto se ani mariánské léto (teplé několikadenní slunečné počasí) nekonalo. Můžeme jen doufat, že takzvané babí léto ještě přijde. Předpokládám, že se na několik dní teplota ke dvacítku ještě dostane a na pár dní sluníčko vykouzlí tu pravou podzimní atmosféru.

Závěrem lze konstatovat, že i vzájemné srovnávání stejných měsíců může být někdy hodně překvapivé a z toho plynoucí fakta hodně drsná.

S pozdravem a přáním barevného a přívětivého podzimu

Váš větropravec

Rudolf Kovařík

foto: Václav Kupilík

AQUA
CENTRUM
AGRICOLA

AQUACENTRUM AGRICOLA SPORT & RELAX & WELLNESS

Moderní centrum vodních radovánek v srdci Krušných hor
Vás zve k návštěvě.

- krytý bazén 25 m
- dětský bazének s vodopádem
- Kneippův chodník
- tobogán
- finská sauna, infrasauna a parní box
- whirlpool
- letní terasa s lehátky
- wellness procedury
- suché uhlíkové koupele
- radonové koupele
- relaxační masáže
- parafínové zábaly
- Pilates, Bosu, Aquafitness
- Nordic Walking
- solná jeskyně
- kryokabina
- fitness a solárium
- kadeřnictví
- kosmetika
- kavárna

LÉČEBNÉ LÁZNĚ
JÁCHYMOV

LÁZEŇSKÉ CENTRUM AGRICOLA
T. G. Masaryka 403 | 362 51 Jáchymov
tel.: +420 353 836 000
e-mail: agricola@lazejachymov.cz

HOTEL & RELAX RESORT
JACHYMOV

www.aquajachymov.cz

www.lazejachymov.cz

www.resortjachymov.cz

**Ve výrobě
až 26 800 Kč měsíčně*
a obědy od 13 Kč.
Nemožné?
Ne ve WITTE!**

* průměrná mzda při zařazení do nepřetržitého provozu při odpracování dvou letních přestávek měsíčně

www.witte-automotive.cz

735 763 222

Spolek historie Vejprtska Vás srdečně zve do Galerie JA-RO
ve Vejprtech na výstavu:

**Vejprty známé i neznámé, aneb
to byste nevěřili, kolik u nás bylo hospod, hotelů,
restaurací, cukráren a jiných pohostinských
zařízení II. díl.**

Výstava starých pohlednic, fotografií, dobových materiálů a dalších historických
předmětů pohostinských zařízení. Tentokrát z Černého Potoka, Kryštofových
Hamrů, Nového Zvolání, Českých Hamrů, Loučného a skvočim v Hájce.

Výstava bude zahájena 9.9.2017 ve 13,30 hod. a potrvá do
14.10.2017

Otevírací:
Čt: 13,00 – 17,00 hod.
Pá – Ne: 11,00 – 17,00 hod.

Galerie JA-RO, Městská 69, VEJPRTY

OČNÍ OPTIKA
Marketa Tomková

POBOČKA LOKET
Měření zraku
Aplikace kontaktních čoček
T. G. Masaryka 24/52, Locket, Tel.: 799 516 695
Po-Pá 9:00-17:00
So 9:00-12:00

POBOČKA SOKOLOV
Sokolovská 1621, Sokolov, Tel.: 352 669 406
Po-Pá 8:00-17:00

www.optika-tomkova.cz
optika-tomkova@seznam.cz

 Instagram facebook

LESY JÁCHYMOV
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

**SPRÁVA LESŮ
MĚSTA JÁCHYMOVA**

MYSLIVOST
❖ poplatkový lov jelení zvěře

NÁKUP A PRODEJ DŘEVA

PILAŘSKÁ VÝROBA
❖ certifikované stavební řezivo
❖ paletové přílepy
❖ řezání střešních krovů na zakázku do délky 10,5 m
❖ pořez na zakázku

MĚSTSKÉ LESY, Mathesiova 209, 362 51 JÁCHYMOV
tel.: **353 811 211**, fax: **353 811 221**

STŘEDISKO PILAŘSKÉHO PROVOZU
Dvořákova 999, tel.: **731 111 784**

**HORSKÝ STATEK
ABERTAMY s. r. o.**

vás zve k nákupu vlastních farmářských produktů a výrobků do prodejny v Abertamech, Farní 28

Nabízíme
sýry z ovčího, koziho a kravského mléka,
mezi nimiž jsou výrobky oceněné jako
regionální potravina a biopotravina roku,
lahvové vysokotučné
kravské mléko, máslo
a také čerstvé hovězí,
vepřové a jehněčí maso
z vlastního chovu.

Otevírací doba: PO-ČT: 10-15; PÁ, SO 8-17; NE: 10-15 hod.
Tel: 602 455 329 / e-mail: vlasta.jerabkova@farmazvirat.cz

**BYLINKÁRNA
JÁCHYMOV**

Reprezentativní prodejna bylinných
a řemeslných výrobků Krušných hor

 Bylinkárna Jáchymov
www.krusnohorskaapatyka.cz • nám. Republiky 131, 362 51 Jáchymov

KOMINICTVÍ *Kruták*

Tel.: 608 318 420

E-mail: kominy@2jk.cz

- ČIŠTĚNÍ
- VLOŽKOVÁNÍ
- PORADENSTVÍ
- OPRAVY KOMÍNŮ
- POVINNÉ KONTROLY

APARTMÁNY NA BOŽÍM DARU

BOŽÍ MÍSTO PRO SPORTOVCE

PRVOTŘÍDNÍ ZÁZEMÍ PRO KVALITNÍ TRÉNINK

- pro jednotlivce i velké týmy
- profesionály i rekreační sportovce
- trénink a relaxace ve vysoké nadmořské výšce

CYKLISTIKA • BĚŽECKÉ LYŽOVÁNÍ • BĚH

RELAXACE • REGENERACE

HORSKÁ CYKLISTIKA • SKIALPY • SJEZDOVÉ LYŽOVÁNÍ

VYMĚŇTE BRÝLE

DIOPTICKÉ

ZA SLUNEČNÍ

K laserové operaci očí luxusní sluneční brýle ZDARMA.

- Odstranění dioptrií laserem
- Operace šedého zákalu femtosekundovým laserem
- Operace zeleného zákalu
- Implantace nitroočních čoček
- Léčba sítnice
- Operace rohovky
- Estetické oční zákroky

**VŠECHNY
OČNÍ OPERACE
NYNÍ
I NA SPLÁTKY!**

OČNÍ KLINIKA NEMOS

telefon: 733 594 993
www.ocnimpc.cz
www.facebook.com/ocnimpc

Výstava Abertamské rukavičkářství

Ausstellung Aberthamer Handschuhmacherei

***/**1.+2.7., 22.7., 12.8., *26.8., 9.9., *30.9., 14.10.
*28.10., 4.11., *18.11., 2.12., *16.12.2017**

13:00 - 17:00

* Ukázky výroby rukavic / Handschuhherstellungsvorführungen
** Abertamská pouť / Aberthamer Fest

Městský úřad Abertamy / Gemeindeamt Abertham

Skupiny i mimo otevírací hodiny po předchozí dohodě na:
Gruppen auch ausserhalb der Öffnungszeiten
nach vorheriger Absprache unter:
728 550 146, rudalo@seznam.cz

TRUHLÁŘSTVÍ DORAZIN ABERTAMY

Vám nabízí

Srubový nábytek a dřevostavby z kulatiny

Dřevěné sochy motorovou pilou

www.truhlarstvi-dorazin.cz

Kontakt:

Sokolská 406

362 35 Abertamy

tel.: +420 725 891 545

e-mail: dorazin.truhlarstvi@seznam.cz

Darujte pololetní předplatné
MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY - ZÁPAD
Za 300 Kč každý měsíc
LISTOPAD až DUBEN
barevné svědectví z Krušných hor a okolí
poštou na doručovací adresu v ČR
Objednávky pro Vaše blízké zašlete:
herzgebirgeluft@seznam.cz

KRUŠNOHORSKÝ LUFT o.p.s.
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná

Takto vypadala účetní uzávěrka před 6000 lety.
To by dnes asi neprošlo.

Účetní a daňová kancelář Věry Malimánkové
Vám zpracuje účetnictví, daně a mzdy tak,
aby to prošlo!

Věra Malimánková
II. odboje 194, Horní Blatná
353 541 771; 728 479 709; vm@fias.cz

TRUHLÁRNA KAŠPAR.CZ – NEJSME PLÁTCI DPH
VYRÁBÍ: OKNA, DVEŘE, ZÁRUBNĚ, SCHODY, NÁBYTEK AJ.
MOŽNOST POŘEZU VLASTNÍ KULATINY
MEINLOVA 188, PERNINK, T-353 892 383 • M-723 331 711